

ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปทุมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศรีสุดา แสงพันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย
กุมภาพันธ์ 2550

ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

ศรีสุดา แสงพันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กุมภาพันธ์ 2550

ศรีสุดา แสงพันธ์. (2550). ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูปฐมวัยระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 18 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตและบันทึกคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน $IOC = 0.98$ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องในความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.92$ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน การสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS for WINDOWS

ผลของการวิจัยพบว่าคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 หลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแยกประเมินคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ในด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อนระหว่างและหลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของแต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF PEER COACHING SUPERVISION ON THE PRESCHOOL
TEACHER INSTRUCTION QUALITY

AN ABSTRACT

BY

SRISUDA SANGPHUN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

February 2007

Srisuda Sangphun. (2007). *The Effect of Peer Coaching Supervision on the Preschool teacher Instruction Quality*. Master thesis, M.Ed. (In Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Suchinda kajonrunsilp. Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purpose of this study was to determine the effect of peer coaching supervision on the preschool teacher instruction quality.

The population of this study consisted of 18 preschool teachers who work in Pramaesakolsongkroh Kindergarten under the jurisdiction of the Office of Private Education Commission Nondhaburi, in the 2006 academic year. The instruments employed in this research were developed by the researcher. There were consisted of the collaborative supervision model for observation and the instructional development assessment form of which validity by items were 0.98 and the consistent reliability between 2 observers was 0.92 . Statistical procedures for data analysis were mean, standard deviation, Repeated – Measures ANOVA.

The research findings were as follows after the peer coaching supervision were held, there was a significant difference in the average score from the evaluation of instruction quality of preschool, teacher among the three period of assessing times in positive change, with respect to the significant value of 0.05. As well as the analysis of individual part of the teacher instruction quality such as the quality of lesson plan, teacher style, learning environment, assessment of the young child and teacher personality, the result showed the difference with respect to the significant level of 0.05 among three period of assessing times in positive change during the experiment.

ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ศรีสุดา แสงพันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กุมภาพันธ์ 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ของ
ศรีสุดา แสงพันธ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์หลายท่านที่ได้ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำปริญญานิพนธ์ทุกขั้นตอน รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษาแนะนำในด้านสถิติ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลลาชีวะ และรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ กรรมการในการสอบ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัย รู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการเป็นแบบฉบับให้กับศิษย์ในด้านงานวิชาการอย่างไม่มีเหน็ดเหนื่อย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สกล บารมีรังสิกุล อาจารย์ยุทธิ์ โตอติเทพย์ อาจารย์พรรัก อินทามระ อาจารย์กาญจนา คงสวัสดิ์ และอาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบาทหลวงสุเทพ พงษ์วิรัชไชย เซอร์เทเรซีตา วงษ์ชื่น ในฐานะผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้จุดประกายให้ผู้วิจัยศึกษาต่อระดับปริญญาโท ให้ความอนุเคราะห์เรื่องทุนการศึกษา มอบความห่วงใยและเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความกรุณาจาก เซอร์ลูเซีย – อานนิกิจเจริญ ผู้จัดการ – ครูใหญ่ เซอร์ฟลอรา ลือเดชกังวารไกร ผู้ช่วยครูใหญ่ระดับปฐมวัย คณะครู แผนกปฐมวัย โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทดลอง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนประสิทธิภาพวิชาการด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัย ภาคพิเศษ รุ่น 6 ขอขอบคุณพี่และน้องนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัยที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวชื่อนามในที่นี้ หากมีส่วนช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคุณพ่อไพบูลย์ แสงพันธ์ นางสาวสุนีรัตน์ เปลี่ยนบำรุง และสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ให้กำลังใจเป็นพิเศษ รวมถึงผู้ที่มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวชื่อนามในที่นี้ ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงเสมอ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ที่อบรมเลี้ยงดู ให้ความรักและกำลังใจที่เต็มเปี่ยมเสมอมา และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ศรีสุดา แสงพันธ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ	11
การนิเทศภายในโรงเรียน	11
ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	11
ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน	12
จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	15
หลักการนิเทศภายในโรงเรียน	16
กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	27
ความเป็นมาและความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	27
รูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	27
การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับการพัฒนานุเคราะห์	30
กระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการกิจกรรม	
การเรียนรู้การสอนของครูปทุมวัย	34
ความหมายและความสำคัญของการจัดการศึกษาปทุมวัย	34
หลักการจัดการศึกษาปทุมวัย	37
หลักสูตรการศึกษาปทุมวัย	38
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปทุมวัย	40
องค์ประกอบของคุณภาพ	
การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปทุมวัย	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
งานวิจัยในประเทศ	51
งานวิจัยต่างประเทศ	53
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	54
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ	55
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	70
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน ขอบเขตและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	71
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	72
อภิปรายผล.....	73
ข้อเสนอแนะ.....	80
 บรรณานุกรม	 81
 ภาคผนวก	 88
ภาคผนวก ก	89
ภาคผนวก ข	91
ภาคผนวก ค	97
ภาคผนวก ง	113
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 116

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	59
2 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน	65
3 การวิเคราะห์ผลการพัฒนาคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน	67
4 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 บัญญัติว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 10) การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข อีกทั้งส่งผลเกื้อกูลการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ ซึ่งการศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้เจริญเติบโตถึงขีดสุดของศักยภาพเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้และชีวิตในการที่จะทำให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพ 2 ด้าน คือ คุณภาพของครู ที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้คิดหลายลักษณะ หลายมิติและสร้างนิสัยในการคิดและคุณภาพของเด็ก ซึ่งเด็กจะต้องได้รับรู้จากของจริงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้คิดทั้งคนเดียวและคิดเป็นกลุ่ม ประการสำคัญได้ทำกิจกรรมตามความคิดทุกระยะ ซึ่งทำให้คิดเป็นมีความพร้อมที่จะเรียนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 9) ฉะนั้นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุงระบบให้มีคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต้องประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้ง 3 นี้ จะต้องปฏิบัติงานอย่างประสานสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จตามปรารถนา (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. 2540 : 3)

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่มีระบบการชี้แนะ แนะนำ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยแบ่ง "กระบวนการ" ในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและเป็นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยผ่านตัวกลาง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 85) ซึ่งการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัยก็เช่นกันเดียวกัน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความหมายสำคัญที่ช่วยบริการ ช่วยเหลือครู

ที่สอนเด็กเล็กให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2537 : 214– 217) โดยมีจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการทางการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้านให้แก่เด็กปฐมวัยและพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวการจัดประสบการณ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาจึงมีหลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่จะพัฒนาครูและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การนิเทศภายใน เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและพัฒนางานให้มีคุณภาพ อันที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและความสามารถที่พึงประสงค์ต่อไปตามพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย และศักยภาพของแต่ละบุคคล (สุเวทิน ไกรนรา. 2542 : 6) การนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ แต่ก็ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติจริง ในการนิเทศภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุกระดับของ สัจด์ อุทรานันท์ (2533 : 98) พบว่า มีการปฏิบัติกันน้อยมาก เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและกระบวนการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการนิเทศการศึกษาและไม่ได้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเต็มที่ (เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2527 : 236) นอกจากนี้ความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำเกิดผลโดยตรงต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา. 2541) การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศแต่ละคนมีการปฏิบัติน้อย การให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศในการปฏิบัติงานไม่มีหลักฐานปรากฏ การปรึกษา การปฏิบัติงาน เป็นเพียงการแจ้งให้ทราบหรือให้รับรู้เท่านั้น จากรายงานการวิจัยพบว่าครูมีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนของตนด้วยตนเองภายหลังจากการที่ได้รับการรายงานผลการสังเกตพฤติกรรม การสอนของตนโดยอาศัยรายงานการสังเกตนั้น เสมือนกระจกเงาที่สะท้อนพฤติกรรมของตน การนิเทศการศึกษาที่ดีนั้น จึงเป็นการที่ครูมีส่วนร่วมในการคิดไตร่ตรองและอภิปรายผลจากการสังเกตร่วมกัน (Sullivan ; & Glanz. 2000 : 104) ทั้งนี้ เพื่อจะให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนมากที่สุด

จากการศึกษาข้อบ่งชี้และกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน จะพบว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมทั้งด้านบุคลากร การดำเนินการและการประเมินผล แต่การนิเทศติดตามผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ยังไม่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ จาก

การวิเคราะห์มีสาเหตุจากหลายประการ เช่น โรงเรียนจัดกิจกรรมการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน และไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนโดยตรง จากสภาพปัญหาดังกล่าว สามารถแก้ปัญหาได้ด้วย วิธีการนำการนิเทศการสอนในรูปแบบหนึ่งมาทดลองใช้ ซึ่งการนิเทศในลักษณะนี้เป็นการนิเทศแบบร่วมมือกัน โดยลักษณะสำคัญของการนิเทศในรูปแบบนี้ คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้ที่ประสบปัญหาโดยตรง หรือระหว่างผู้ที่ประสบปัญหากับผู้ที่มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านหนึ่งด้านใดเป็นพิเศษ ซึ่งสามารถช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนางานได้ และการนิเทศในแบบดังกล่าวเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันในชื่อที่เรียกว่า “การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน” หรือที่ รู้จักในชื่อภาษาต่างประเทศว่า “PEER COACHING” สำหรับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น เป็นการนิเทศโดยเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ที่มีใช้ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหาร เป็นการนิเทศภายในรูปแบบหนึ่งที่เน้นการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรงและเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีวิธีการดังนี้ ครูและเพื่อนครูในสาขาเดียวกันหรือสาขาอื่น หรือบุคลากรที่ไม่ใช่บุคลากรในสายผู้สอน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยในการปฏิบัติตามโครงการนั้นจะต้องมีการวางแผนร่วมกันปฏิบัติงานและมีการสังเกตการสอน นำผลกลับมาวิเคราะห์ ตลอดจนร่วมมือกันคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงจุดที่บกพร่องให้พัฒนาและดีขึ้นกว่าเดิม (วัชรานเลาเรียนดี. 2541 : 160 – 166)

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในวงการศึกษาดังแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา สำหรับประเทศไทยนั้น การนิเทศในลักษณะดังกล่าวนี้มีการใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่ไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอน รวมทั้งการนิเทศก็เป็นไปอย่างไม่เป็นระบบ ทำให้การนิเทศในลักษณะดังกล่าว ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งที่ความจริงแล้ว การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนี้เป็นการนิเทศที่น่าจะมีประสิทธิภาพมากวิธีหนึ่ง เพราะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเป็นผู้ที่รับทราบสภาพปัญหาาร่วมกัน สามารถร่วมคิด เสนอแนวทางแก้ไขที่มีความเป็นไปได้ และสามารถดำเนินการร่วมกันได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อีกทั้งมีการสับเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการใช้เครื่องมือในการนิเทศ คือ แบบสังเกตการสอน ซึ่งเป็นเอกสารเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาและจุดบกพร่องร่วมกัน คิดหาวิธีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคู่มือครูปฐมวัย โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี โดยใช้การนิเทศภายในโรงเรียน ในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งจะทำให้ครูเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกับเพื่อนและนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ เพื่อจะทำให้เป็นครูที่พัฒนางานสอนของตนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ก่อน ระหว่างและหลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อน ระหว่างและหลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยเพื่อนครูผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด อันจะส่งผลถึง คุณภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันทำการสอนในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 6 คน ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 6 คน และระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 21 ห้องเรียน โดยมีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น 19 คน ครูคู่ชั้น 19 คน ครูนาฏศิลป์ 1 คน ครูพละ 1 คน และครูพิเศษ 1 คน รวมประชากรที่จัดการศึกษาเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน เป็นครูประจำชั้นระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 6 คน ครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 6 คน และครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งปัจจุบันทำการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย
2. ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัย ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูปฐมวัย หมายถึง ครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 1 ระดับปฐมวัยปีที่ 2 และระดับปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 18 คน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

2. การนิเทศภายใน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแก่ครูในด้านต่างๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน เพื่อให้ครูสามารถที่จะปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หมายถึง การนิเทศที่เพื่อนครูเป็นคู่หูที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน ช่วยกันพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครูและเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน มีวิธีการคือครูและเพื่อนครูร่วมกันมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องมีการประชุมก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูล การประชุมหลังการสังเกตและการพัฒนาคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อจะได้

ร่วมมือกันคิดหาวิธี แก้ไข ปรับปรุง จุดที่บกพร่องให้พัฒนาและมีคุณภาพขึ้นกว่าเดิม ระหว่างเพื่อนครูที่มีบทบาทเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยเป็นครูประจำชั้นในระดับปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 18 คน ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในชั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน หมายถึง การประชุมปรึกษาหารือระหว่างคูนิเทศก่อนการสังเกตการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน เรียงตามลำดับดังนี้

3.1.1 คูนิเทศสนทนาปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ หรือประเด็นที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มองเห็นชัดเจน เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนหรือพฤติกรรมเรียนที่เป็นปัญหาและที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ที่สำคัญพฤติกรรมดังกล่าวควรระบุในรูปแบบพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้

3.1.2 ขั้นตอนการตกลงกันในเรื่องพฤติกรรมที่จะสังเกตในห้องเรียนร่วมกัน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของพฤติกรรมที่ใช้ได้หรือต้องปรับปรุง ถ้าคูนิเทศไม่ได้พูดคุย ปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นปัญหามาก่อน คูนิเทศก็จะกำหนดเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมในห้องเรียนเพื่อจะได้บันทึกได้ตรง แต่ถ้าคูนิเทศได้พูดจาตกลงกันก่อนแล้ว เกี่ยวกับประเด็นที่เป็นปัญหาในขั้นตอนนี้ ก็จะต้องพยายามนิยามพฤติกรรมนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อจะได้หาทางแก้ไขจุดที่เป็นปัญหานั้น แต่ในขั้นตอนนี้ ทั้งคูนิเทศจะต้องช่วยกันกำหนดเกณฑ์มาตรฐานพื้นฐาน การปฏิบัติที่ควรจะปฏิบัติได้

3.1.3 ขั้นตอนการเลือกเครื่องมือ หรือสร้างเครื่องมือในการสังเกตการสอน โดยคูนิเทศอาจเสนอเครื่องมือในการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ให้ได้รับรู้ที่จะใช้ในการเก็บบันทึกข้อมูลพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนด และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นปัญหาและเกิดขึ้นในห้องเรียน

3.2 การสังเกตการสอน หมายถึง เป็นการสังเกตการสอนในชั้นเรียน โดยคูนิเทศในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนการสังเกตพฤติกรรมการสอนเฉพาะที่ได้ตกลงกันแล้ว โดยคูนิเทศจะดำเนินการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ตั้งแต่ต้นจนจบหรือในช่วงเวลาที่เหมาะสมตามที่ตกลงกันได้ โดยใช้เครื่องมือที่เลือกได้หรือสร้างขึ้นในขั้นตอนย่อยที่ 3.1.3 ทำการบันทึกข้อมูลจากการสังเกต เช่น พฤติกรรมการสอนของครูตามรูปแบบการสอนที่มีคุณภาพ หรือการถามคำถามของครู ประเภทของคำถามตามที่ตกลงกันไว้ก่อนหน้านี้ว่าจะสังเกตอะไร อย่างไร เป็นต้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนและระบุจุดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงหรือคงไว้ ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ

3.3.1 การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอน คูนิเทศรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนให้ชัดเจน เข้าใจง่าย พร้อมทั้งจะนำเสนอให้คูนิเทศทราบ โดยที่คูนิเทศจะต้องจัดการ

กับข้อมูลนั้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด แปลผลของข้อมูลจากการสังเกตให้คุนิเทศเข้าใจอย่างชัดเจน แต่ไม่ควรให้ความคิดเห็นส่วนตัวเชิงประเมินผลหรือวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงาน เพียงเพื่อเสนอให้ทราบว่า จากการสังเกตการสอนนั้น พฤติกรรมที่บันทึกออกมาตามที่เห็น และร่วมกันพิจารณาจุดที่ต้องแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้หลังจากที่คุนิเทศยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

3.3.2 การร่วมพิจารณาพฤติกรรมที่จะต้องคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลง จากการวิเคราะห์ผลของการสังเกต ในขั้นตอนที่ 3.3.1 คุนิเทศจะต้องพิจารณาพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งดีอยู่แล้วและควรคงไว้ และพฤติกรรมการสอนที่ควรเปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้แก้ปัญหาการสอนของคุนิเทศ โดยคุนิเทศจะต้องวางแผนยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าว ซึ่งอาจพิจารณาร่วมกันก็ได้

3.4 การประชุมหลังการสังเกต หมายถึง การประชุมปรึกษาหารือหลังการสังเกตการสอน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศการสอนที่จะมีการดำเนินกระบวนการซ้ำ โดยขั้นตอนนี้จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ 2 ขั้นตอน คือ

3.4.1 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนในขั้นตอนนี้ คุนิเทศจะทบทวนข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการสอน และวิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว ซึ่งข้อมูลนี้จะได้มาจากการสังเกตการสอนของคุนิเทศนั่นเอง การนำเสนอข้อมูลย้อนกลับ จะต้องเป็นไปในลักษณะที่พยายามทำให้คุนิเทศเข้าใจและกระตุ้น ส่งเสริมให้คุนิเทศได้ทำการพิจารณาวิเคราะห์ ข้อมูลนั้นด้วยตนเอง แม้ว่าคุนิเทศจะได้ทำการวิเคราะห์มาแล้วก็ตาม แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของคุนิเทศจะยังไม่นำเสนอให้คุนิเทศทราบ แต่จะใช้วิธีนำและฝึกให้คุนิเทศได้อาศัยข้อมูลจากการสังเกตเพื่อสรุปผลของประเด็นที่เป็นปัญหา หรือที่ต้องแก้ไขด้วยตัวเองให้ได้

3.4.2 ขั้นตอนการพิจารณายุทธวิธีแก้ปัญหของคุนิเทศ โดยที่คุนิเทศจะเป็นผู้ช่วยทั้งคู่จะร่วมกันพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมสมควรแก่การคงไว้ พฤติกรรมการสอนที่ไม่ถูกต้องควรต้องปรับปรุงแก้ไข ยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่เป็นปัญหา และการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศการสอนอีกครั้ง โดยใช้ยุทธวิธีตาม ที่เลือก ซึ่งการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศการสอนอีกครั้ง จะเป็นการแก้ไขพฤติกรรมที่บกพร่อง โดยเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ให้เป็นไปตามที่ตกลงกัน และถ้าหากพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามที่ตกลงกัน หรือตามที่กำหนดประเด็นที่เป็นปัญหาในการสอน ก็ได้รับการแก้ไขในการปฏิบัติตามวงจรนิเทศ

3.5 การพัฒนาคุณภาพ หมายถึง การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพัฒนา โดยนำข้อดี มาปฏิบัติ และเผยแพร่ให้กับเพื่อนครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ส่วนข้อด้อยนำมาแก้ไขปรับปรุงพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

4. คุณภาพจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปฐมวัย ให้ประสบความสำเร็จ ในด้านการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ดังนี้

4.1 ด้านการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 2 และระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โดยสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

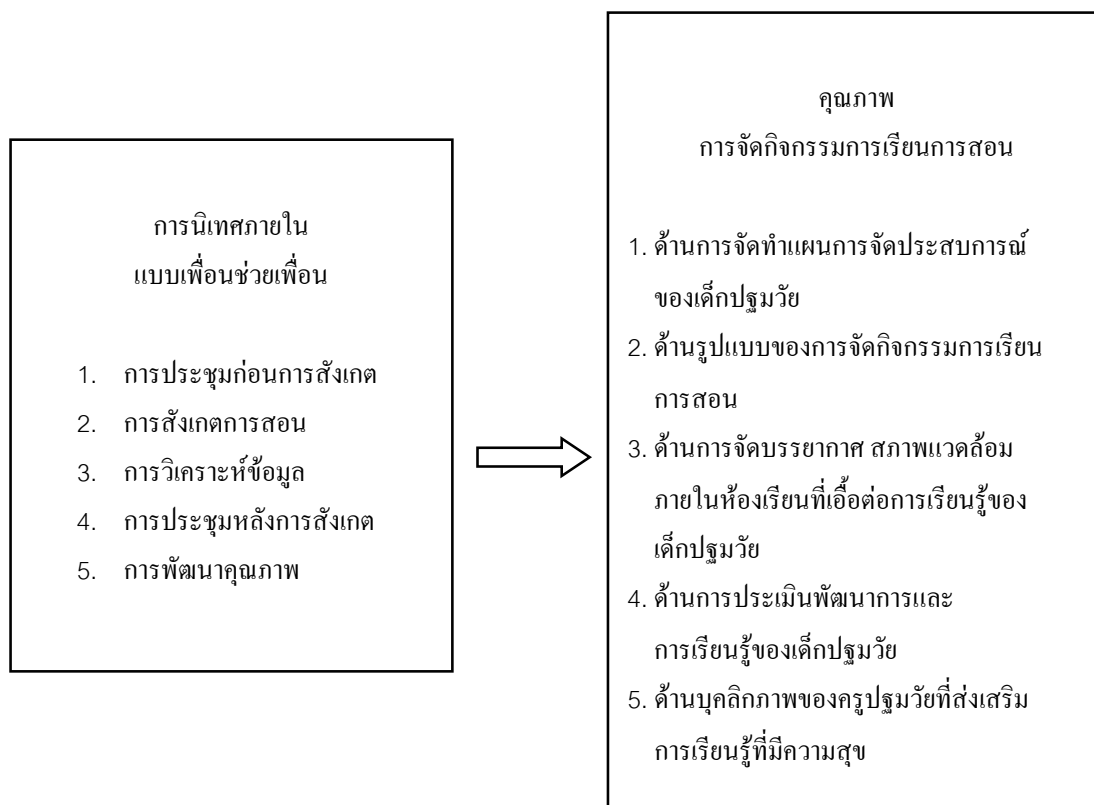
4.2 ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก เน้นลงมือให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมกับส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระในการคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการบูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

4.3 ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ตามความต้องการของเด็ก สอดคล้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก ซึ่งหลักสำคัญต้องคำนึงถึงความปลอดภัยความสะดวก เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกรับรู้ มั่นใจและมีความสุข อาจมีการจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

4.4 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการใช้กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นหรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง โดยการประเมินมีความครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์พัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพของแต่ละคน

4.5 ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง การแสดงออกของครูปฐมวัยที่มีลักษณะตามระเบียบจรรยาบรรณครูและพฤติกรรม อาทิ พุดจาสุภาพไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจนถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน มีความรู้ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ย จากการประเมิน คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาพรวม ก่อน ระหว่างและหลังได้รับการนิเทศภายในแบบ เพื่อนช่วยเพื่อนที่แตกต่างกัน
2. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนคะแนนเฉลี่ย ของการเปลี่ยนแปลง คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย และด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อน ระหว่างและหลังได้รับ การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามลำดับหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ
 - 1.1 การนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.2 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.3 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.5 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 1.6 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
 - 2.1 ความเป็นมาและความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
 - 2.2 รูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
 - 2.3 การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับการพัฒนาบุคลากร
 - 2.4 กระบวนการและเครื่องมือในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
 - 3.4 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.5 องค์ประกอบของคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการนิเทศ

1.1 การนิเทศภายในโรงเรียน

สงัด อุทรานันท์ (2533 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศการศึกษาแต่เดิมนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปในด้านการจัดการศึกษาก็มีการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียน ขนาดของโรงเรียนและจำนวนบุคลากรภายในโรงเรียน การนิเทศการศึกษาโดยอาศัยศึกษานิเทศก์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ และไม่สามารถจะให้บริการทางด้านการนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงต้องมีการจัดระบบการนิเทศการศึกษาอีกระบบหนึ่ง ที่จัดให้มีการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเรียกว่า “การนิเทศภายในโรงเรียน” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนได้กระตุ้น ยั่วยุ ทำทลายใน 3 ระดับ คือ การร่วมคิด การร่วมทำและการสนับสนุนข้อมูลเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอยู่เสมอ ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนา เป็นเสมือนกลยุทธสำคัญในการพัฒนางานสอนได้ตรงตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ดังนั้นการนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นงานสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเป็นปัจจุบันตลอดเวลา

1.2 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การจัดการศึกษานั้นจะต้องมีหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้นำแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผล ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการใช้หลักสูตรเพราะเป็นผู้ดำเนินการสอนผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกช่วยเหลือครูแก้ปัญหาการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรในโรงเรียนให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการติดตามให้การช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานให้สำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนนักวิชาการได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

กิตติมา ปรีดีดิolk (2532 : 30) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศอาจได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาการ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนคัดเลือก หรือแต่งตั้งขึ้น

อัญชลี กำพลรัตน์ (2534 : 78) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งร่วมกันทำเพื่อให้เกิด

การส่งเสริม การพัฒนาและการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษานั้น ๆ ทำให้บุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้การเรียนการสอนและการดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ

บันลือ พฤษะวัน (2536 : 10) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนของ นักเรียนสูงขึ้น หรือเพิ่มปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้นด้วยความเต็มใจและความพอใจของทุกฝ่าย ทั้งนี้โดยการนำของผู้บริหารโรงเรียน

กิตติ ปาประโคน (2538 : 10) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการ ดำเนินการจัดให้มีการร่วมกันดำเนินงานของบุคลากรภายในโรงเรียนเองเพื่อให้การช่วยเหลือแนะนำ ชี้แจง แก้ไข ปรับปรุง การปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน

กมล ศิริบรรณ (2539 : 113) ได้ให้คำอธิบายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน ฐานะของผู้นิเทศและผู้จัดให้มีการนิเทศกับผู้รับ การนิเทศ ซึ่งเป็นบุคลากรภายในโรงเรียนโดยมีจุดหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนา

จากแนวคิดของการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สูงขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

1.3 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

แต่เดิมการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษานั้นมีความสำคัญมากขึ้นเพราะได้มีการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการศึกษาด้านต่าง ๆ มากขึ้น ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การเน้นวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม การขยายตัวด้านขนาดโรงเรียนและบุคลากรมีมากขึ้น การนิเทศการศึกษาโดยผู้บริหาร การศึกษาและศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการนิเทศในโรงเรียนโดยใช้ระบบการดำเนินงาน นักวิชาการได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ ; และคณะ (2530 : 23) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนไว้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การสอนของครูมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนั้นในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการนิเทศการศึกษาซึ่งความจำเป็น เหล่านี้ สืบเนื่องจาก

1. ปรัชญาการศึกษา ความมุ่งหมายการศึกษา หลักสูตร วิธีสอนและการวัดผลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. ครูอาจจะมีความรู้ ความชำนาญ ยิ่งหย่อนกว่ากัน งานนิเทศการศึกษาจะช่วยซ่อมแซมเสริมให้ดีขึ้น และการนิเทศการศึกษาจะทำให้วัตถุประสงค์มีการปฏิบัติ

3. เป็นการแก้ข้อบกพร่องอื่น เช่น การขาดมนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

4. วิทยาการและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้บางทีครูก็ไม่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะ จำเป็นต้องมีการนิเทศเพื่อนำความรู้และวิธีการใหม่ ๆ มาใช้

5. การศึกษาก็เช่นเดียวกับวิทยาการแขนงอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นจะต้องมีการพัฒนา ค้นคว้าให้เจริญยิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาเป็นผู้นำในเรื่องนี้ได้ดี

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530 : 93 - 94) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้เช่นกันว่า

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพทางการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เพราะถ้าไม่มีการนิเทศแล้วครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนอาจจะเอาแบบอย่างที่ไม่ถูกต้องจากครูคนอื่น โดยไม่มีการปรับปรุงประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม

2. ครูควรจะได้รับ การนิเทศเพื่อพัฒนาความเจริญทางการเรียนการสอน และทางวิชาการ ถ้าครูไม่ได้รับการนิเทศอาจออกมาในทางผิด เช่น มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มีการขัดแย้ง ก็จะสอนอย่างไรก็ได้ตามใจตนเอง

3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศเพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศสามารถช่วยในการจำแนกคุณภาพครูและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นอกจากนี้หลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ ยังสามารถช่วยในการตัดสินใจปัญหาบางอย่างของโรงเรียนได้

4. การนิเทศสามารถกระตุ้นและแนะนำความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน โดยเฉพาะในกรณีที่น่าเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้ จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องอบรมครู โดยกระทำต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันได้ว่าครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครูมาแล้วจะเป็นครูที่มีคุณภาพดีตลอดไปโดยไม่ต้องมีการนิเทศเพราะความก้าวหน้าทางวิชาการเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

6. เพื่อเป็นการช่วยครูได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่วไป ปรัชญาของโรงเรียนวัตถุประสงค์โดยเฉพาะของโรงเรียนเพื่อช่วยครูดำเนินการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครูและก่อให้เกิดความรู้สึกลอดภัยในการทำงาน เพื่อที่จะได้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน มีความสามัคคี มีความรักละงุมีใจในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่

สงัด อุทรานันท์ (2530 : 116 - 117) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า ในภาวะปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งด้วย เหตุผลดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองความต้องการ การนิเทศ การศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง
2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก
3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ บางคนยังมีความชำนาญในสาขาเฉพาะวิชาอีกด้วยจึงสมควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด และยังเป็นการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย
4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุดซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ใช่จะต้องมีคนมาคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 306) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การนิเทศการสอนในโรงเรียนเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ซึ่งจะให้ได้ผลต้องกระทำอย่างมีขั้นตอนและกระบวนการและต้องให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ซึ่งเป็นหัวใจของการนิเทศ 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน เมื่อนิเทศแล้วบุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อพัฒนางานการนิเทศเป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อประชาสัมพันธ์การนิเทศเป็นการร่วมมือสร้างความเข้าใจการทำงานร่วมกัน
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และมีกำลังใจในการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 14) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า บุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้นแต่เนื่องมาจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัดไม่สามารถ

ตอบสนองความต้องการทางการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนได้ ประกอบกับในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาอีกด้วย จึงควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและการนิเทศการสอนยังสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นสำหรับบุคลากรในโรงเรียนการนิเทศภายในโรงเรียนเพราะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ครูร่วมกันทำงาน โดยใช้หลักการ แนวคิดและการแก้ปัญหาตนเองแทนการรอคอยหรือรอรับการช่วยเหลือจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน ทั้งยังรู้จักใช้หลักประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับจะได้รับการนิเทศเพื่อการพัฒนาตนเอง

1.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องดำเนินการให้มีขึ้นภายในโรงเรียนของตน เพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ส่วนในด้านจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุเมธ ปานะถึก (2533 : 23) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนว่าเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการที่จะให้ครูเกิดการปรับปรุง และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

อัญชลี กำพลรัตน์ (2534 : 78) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการสอน ภายในโรงเรียนไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีมีความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ และทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อลดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นเอง
3. เพื่อให้บุคลากรมีการประสานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาในสถานศึกษานั้น
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

ชินวงศ์ ศรีงาม (2536 : 7) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ มุ่งพัฒนาครูผู้สอนให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนไปในทาง

ที่พึงประสงค์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน ในอันที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยพัฒนางานด้านการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด

สุดาวรรณ พานิชสุขไพศาล (2539 : 9) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนว่า เป็นการช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้ได้เข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพระครู สร้างขวัญและกำลังใจในการประเมินตนเองและความพึงพอใจในการทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนหรือตัวเด็ก

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 8) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการสอนเป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาวิชาชีพระครู

- ก. การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการสอนของตน

- ข. การนิเทศการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน

- ค. การนิเทศการสอนช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพระครูการสอนของครู

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

- ก. เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน

- ข. เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน

3. เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

จากแนวคิดที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ มุ่งที่จะช่วยเหลือและประสานงานในการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินการจัดการศึกษามีคุณภาพมากขึ้น ส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ฉะนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงต้องปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน อาศัยความร่วมมือ จากหลายฝ่ายจุดมุ่งหมายก็เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน

1.5 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนที่มีคุณภาพ ต้องดำเนินการภายใต้กรอบแนวนโยบายของหน่วยงานทางการศึกษาระดับสูง ในสายงานบังคับบัญชา แต่ละสายงานในโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนมากอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น ต้องดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามหลักของนักการศึกษาและของสำนักงานกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ดังนี้

ชาวี มณีศรี (2538 : 201 - 202) กล่าวถึงหลักการในการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นเตือน การประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญของงานแก่ครูโดยทั่วไป

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์

4. การนิเทศกับงานปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน

5. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์

6. การนิเทศมีจุดหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเฉพาะในชนบท

สมเดช สีแสง (2539 : 139) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นสิ่งที่บอกรับถึงทิศทางการจัดการนิเทศศึกษา โดยยึดหลักสำคัญคือ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการพัฒนางานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูรับการนิเทศ โดยปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจนต่อเนื่อง

2. การนิเทศภายในโรงเรียน เน้นบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงานและภารกิจที่กำหนดร่วมกัน

3. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานด้วยความมั่นใจและภูมิใจในผลงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

อเนก ส่งแสง (2540 : 139 - 142) กล่าวถึงหลักการในการนิเทศภายในโรงเรียน ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะร่วมมือกับครูอาจารย์ดำเนินงานในขอบข่ายของงานนิเทศ ซึ่งโดยปกติจะมีพื้นฐานมาจากปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. เป็นวิธีการนิเทศแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผู้บริหารและผู้นิเทศภายในโรงเรียนเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คำนึงถึงความสามารถและศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนไม่หยุดชะงัก การกระทำและความคิดสร้างสรรค์ของครูอาจารย์ในโรงเรียนการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุจุดหมายของการศึกษาได้พัฒนายิ่งขึ้น โดยส่วนรวม ความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้ประสานความร่วมมือ การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนช่วยชี้แนะกระตุ้นส่งเสริมป้องกันการขัดแย้งภายในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย นั้น ได้แก่ การยอมรับศักยภาพ และความสามารถของครู อาจารย์ ทุกคน การรู้จักแบ่งเบาภาระให้คนอื่นทำงานแทนกันได้ การรู้จักยกย่องชมเชยความคิดเห็นที่มาจากผู้ร่วมงาน การมีความเป็นมิตรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านส่วนบุคคลและส่วนรวม การให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง การให้ทุกคนมีโอกาสรับผิดชอบและเป็นผู้นำ

2. มีส่วนร่วมมือประสานงาน ได้แก่ การประสานความคิด โดยกระบวนการกลุ่ม ร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหา ร่วมปรึกษาหารือวางแผนการเรียนการสอนร่วมมือประสานงานในการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

2.1 ทุกคนเต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่วนรวม การแบ่งงานเป็นงานกลุ่มมีผลสำเร็จดีมากกว่าการมอบหมายเป็นรายบุคคล

2.2 ทุกคนรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและกลุ่ม

2.3 ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งในการทำหน้าที่ร่วมกับผู้อื่น และอำนาจเหล่านั้นย่อมมาจากการตัดสินใจของกลุ่ม

2.4 ทุกคนมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน

2.5 สร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและครูอาจารย์ผู้สอน ต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

2.6 ความร่วมมือขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางจิตใจ ความจริงใจอันเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่างกัน

3. จะต้องเป็นวิทยาศาสตร์ หมายถึง การแก้ปัญหาโดยอาศัยเหตุผล และความจริง การศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง มีระบบข้อมูลที่ใช้อ้างอิงได้ ดังนี้

3.1 การยึดหลักความจริงที่สามารถสังเกตได้

3.2 การอาศัยการวิเคราะห์เพื่อสร้างการค้นคว้าหาความจริงและสรุปผลได้

3.3 การไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจและยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ได้

3.4 การมีความสามารถประเมินได้ตามข้อมูลที่มีอยู่และหาทางเลือกที่เหมาะสมและดีที่สุดเพื่อการปฏิบัติ

4. อาศัยหลักการทางปรัชญาการศึกษา หมายถึง การยึดแนวคิด ทฤษฎีเป็นหลักในการดำเนินงาน เช่น ปรัชญาการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ ซึ่งกล่าวว่า ศึกษาคือชีวิต คือความเจริญงอกงาม กระบวนการทางสังคม คือการจัดประสบการณ์ เป็นต้น ปรัชญาการศึกษาย่อมมา กำหนดการกระทำหน้าที่และบ่งบอกถึงจุดมุ่งหมายปลายทางการเรียนการสอนในโรงเรียน

5. จะต้องมีการสร้างสรรค์ หมายถึง การส่งเสริมให้มีความคิด รู้จักคิดค้น สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ นำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและ ประสิทธิภาพผลมีการแสดงออกในการสร้างสรรค์และอำนวยความสะดวกเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

5.1 การเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์และนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น รวมทั้งการ แสดงตามความสามารถและความถนัดเพื่อจัดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ด้านการเรียนการสอน

5.2 การมีความเป็นอิสระจากการควบคุม การบังคับในการทำงานของครูอาจารย์ และนักเรียน

5.3 การยอมรับในธรรมชาติของบุคคลและคำนึงถึงความแตกต่างของครูอาจารย์ และนักเรียน เช่น ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการ

5.4 การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ผู้นิเทศภายในโรงเรียน และครูอาจารย์ ในเวลาที่มีการประชุมของโรงเรียน

6. อาศัยหลักการประเมิน ได้แก่ การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามจุดประสงค์ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้ร่วมมือกับ ครู อาจารย์ ผู้สอน กำหนดได้ วัตถุประสงค์ของการประเมินมีดังนี้

6.1 เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน

6.2 เพื่อเป็นการกำหนดนโยบายและการวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

6.3 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยมีประเด็นที่ควรประเมิน ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนโดยส่วนรวม เช่น ความรู้ นิสัย ทักษะความสามารถและเจตคติตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาความก้าวหน้าของ ครู อาจารย์ การนำหลักสูตรมาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นการประเมินเทคนิคในด้านการสอนและคุณภาพของนักเรียน ความก้าวหน้าทางด้านการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน การปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณใช้ในการสอน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

7. มีความรับผิดชอบต่อการควบคุมอย่างเป็นระบบ หมายถึง การมอบหมายความรับผิดชอบแก่บุคลากรในการนิเทศภายในโรงเรียน ให้เป็นไปตามระบบเพื่อควบคุมดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ครู อาจารย์ตามสายงาน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวด หัวหน้ากลุ่มวิชา ซึ่งการมอบหมายงาน ตามระบบย่อมควบคู่ไปกับ หน้าที่และอำนาจในการตัดสินใจสั่งการได้ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการสามารถให้คำปรึกษาดูแลการสอนของครู อาจารย์ได้ซึ่งการทำงานจะเป็นไปอย่างมีระบบและทำงานแทนกันได้

8. ยึดความเจริญเติบโตและพัฒนาการของนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จุดหมายที่สำคัญของการนิเทศในโรงเรียน คืออำนวยการความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมทางความเจริญเติบโตและพัฒนาการของนักเรียน เช่น ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและพัฒนาความสนใจ ความต้องการตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลรวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์สุขภาพจิต จริยธรรม ด้านสังคมและร่างกาย

9. กิจกรรมต้องยืดหยุ่น กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับให้สอดคล้องกับความต้องการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงความยืดหยุ่นดังต่อไปนี้

9.1 ความยืดหยุ่นในด้านอาคารสถานที่ สามารถปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สามารถใช้ได้ตามความต้องการ

9.2 ความยืดหยุ่นในด้านหลักสูตร การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ชุมชนหรือท้องถิ่นและสังคมในระดับประเทศ

9.3 ความยืดหยุ่นด้านกระบวนการและวิธีการสอน สามารถปรับวัตถุประสงค์วิธีสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของโรงเรียน การสอน บุคคล จำนวน นักเรียนและชุมชน

9.4 ความยืดหยุ่นด้านอุปกรณ์การสอน สื่อต่าง ๆ การปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างในเนื้อหาวิชา การศึกษาอบรม ประสบการณ์ของครู อาจารย์ผู้สอน

9.5 ความยืดหยุ่นด้านความจำเป็น และการกำหนดมาตรฐาน การปรับให้สอดคล้องกับความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียน ครู อาจารย์ ผู้นิเทศภายในโรงเรียนและผู้บริหาร โรงเรียนความยืดหยุ่นความต้องการของครู อาจารย์แต่ละคนนั้นต้องอาศัยการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารและผู้นิเทศภายในโรงเรียนจึงต้องเตรียมการคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา วิเคราะห์สรุปข้อเท็จจริงเพื่อให้ครูอาจารย์ผู้สอน ได้บรรลุความต้องการที่พึงประสงค์โดยส่วนรวม

อาดัม ; และดิกกี (Adams ; & Dicky. 1966) กล่าวถึงหลักการในการนิเทศภายในโรงเรียนหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงาม

1.1 จัดให้มีการฝึกอบรมด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิธีการสอนต่าง ๆ

1.2 ช่วยพัฒนาความรู้ทางวิชาการเฉพาะด้าน ให้เทคนิควิธีสอนอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1.3 พัฒนาให้ความเชื่อมั่นในการสอนและมีประสบการณ์ในการใช้สื่อการสอน

1.4 พัฒนาทัศนคติและอุดมการณ์ในการทำงานให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

1.5 พัฒนาประมวลรายวิชา โครงการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน

1.6 ร่วมจัดทำสื่อการสอนต่าง ๆ ที่จำเป็นและหาได้ในโรงเรียนและท้องถิ่น

- 1.7 ช่วยพัฒนาประสบการณ์ประเมินผลเทคนิคการใช้และเตรียมเครื่องมือประเมินผล
- 1.8 ช่วยวางแผนและพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาการเรียนและปัญหาอื่น ๆ
2. การนิเทศควรเป็นประชาธิปไตย
- 2.1 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำทางการศึกษามากกว่าที่จะเป็นโดยตำแหน่ง
- 2.2 ต้องยอมรับความแตกต่างบุคคล ให้ครูอิสระใช้ความสามารถของตนเองพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้ดีขึ้น
- 2.3 เปิดโอกาสให้ครูมีความคล่องตัวในการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการทำงาน
- 2.4 การใช้อำนาจหน้าที่ควรเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มและหมู่คณะ
- 2.5 ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.6 อำนาจยอมเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีประชาธิปไตย โดยทุกคนมีโอกาที่จะแสดงความเป็นผู้นำ
- 2.7 ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาวิเคราะห์ และครูจะต้องร่วมมือกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน
3. การนิเทศเป็นกระบวนการสร้างสรรค์
- 3.1 ผู้นิเทศและครูร่วมกันสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน
- 3.2 ผู้นิเทศให้อิสระแก่ครู ได้มีความคิดสร้างสรรค์ ตามความสามารถของแต่ละคนการนิเทศยึดหลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
- 3.3 ให้การยอมรับนับถือบุคคลอื่นเป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
- 3.4 ให้ความเห็นอกเห็นใจคนอื่นอย่างบริสุทธิ์
- 3.5 สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น ๆ
4. การนิเทศเพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจ
- 4.1 ขวัญและกำลังใจของครูดี ย่อมส่งผลในการทำงานให้ดีขึ้นไปด้วย
- 4.2 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนขึ้นอยู่กับขวัญของครูที่ให้กำลังใจผู้เรียน
- 4.3 ครูก็ต้องการขวัญและกำลังใจ
- 4.4 การดำเนินงานควรจะเป็นไปด้วยความสมัครใจตามความสามารถของแต่ละคน
5. การนิเทศเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน
- 5.1 งานนิเทศเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน

5.2 งานนิเทศเป็นการปรับปรุงการสอนของครู

5.3 งานนิเทศเป็นการพัฒนาหลักสูตร

5.4 การประเมินผลการสอน มีความจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนการสอน

6. การนิเทศเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานนิเทศกับงานอื่น ๆ

6.1 การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างนิเทศกับงานอื่น ๆ

6.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 52 - 53) กล่าวถึงหลักการในการนิเทศภายในโรงเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตาม ขั้นตอนกระบวนการนิเทศ

2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน คือผู้บริหารโรงเรียน จะต้องดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครูในโรงเรียนและสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู

จากแนวคิดและทัศนะดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษาควรให้สัมพันธ์กับการบริหารตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา มีระบบการทำงาน การแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม เสนอความคิดและการทำงานเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่มนุษย์สัมพันธ์ และสามารถสร้างบรรยากาศให้เกิดลักษณะการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยยึดหลักการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอันส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องยึดหลักการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควบคุมกิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

1.6 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งการดำเนินการนิเทศการศึกษาจะไม่ประสบผลสำเร็จ ถ้าหากการทำงานขาดกระบวนการ จากจุดเริ่มต้นไปถึงจุดสุดท้ายอย่างต่อเนื่องกันที่เรียกว่า การทำงานแบบมีกระบวนการ ทั้งนี้ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

แฮริส (Harris. 1983) ได้สรุปกระบวนการในการนิเทศการศึกษา ที่เรียกด้วยอักษรย่อว่า POLCA มีดังนี้

1. การวางแผน (Planning Processes) หมายถึง การวางแผนในการปฏิบัติงานโดยคิดว่าจะทำอย่างไร กำหนดจุดมุ่งหมายของงาน พัฒนาวิธีดำเนินการ กำหนดงานที่จะดำเนินการ คาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจากโครงการและวางแผนโครงการ

2. การจัดองค์การ (Organizing Processes) หมายถึง การจัดโครงสร้างของการทำงาน โดยสร้างหลักเกณฑ์ในการทำงาน จัดหาทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงานโดยสร้างเกณฑ์ในการทำงานสร้างความสัมพันธ์ของงาน แบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานมีการประสานงาน มอบหมายอำนาจให้ตามหน้าที่วางแผนโครงการของหน่วยงานพัฒนานโยบายต่าง ๆ

3. การเป็นผู้นำ (Leading Processes) หมายถึง บทบาทในฐานะผู้นำโดยดำเนินการ วินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกตัวบุคคล กระตุ้นให้บุคลากรลงมือปฏิบัติงาน การสาธิตในการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาช่วยเหลือ การติดต่อสื่อสาร การให้กำลังใจ การให้คำแนะนำ ให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน แสดงและอธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

4. การควบคุม (Controlling Processes) หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงานการชี้แนะ การอนุญาตให้บุคคลพ้นจากหน้าที่ ตักเตือนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ผลดีสม่ำเสมอ

5. การตรวจสอบ (Assessing Processes) หมายถึง การตรวจสอบ พิจารณาการปฏิบัติงาน การประเมินผลและการวิเคราะห์วิจัยผลงานเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 84 - 87) ได้สรุปกระบวนการในการนิเทศการศึกษา ได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญในการนำเอาหลักการ ทฤษฎีและแนวความคิดต่าง ๆ ไปสู่ภาคปฏิบัติ ก็คือ กระบวนการของการทำงานเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน เรียกว่า PIDRE ซึ่งมาจากการวางแผน (Planning) การให้ความรู้ (Information) การลงมือปฏิบัติ (Doing) การให้กำลังใจ (Reinforcing) และการประเมินผลการนิเทศ (Evaluation) ซึ่งในแต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ (Planning - P) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้บริหารจะทำการประชุมปรึกษาหารือให้ได้มาซึ่งปัญหาความต้องการจำเป็นของสิ่งที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งการวางแผนถึงขั้นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะต้องจัดขึ้นด้วย

ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ในสิ่งที่จะต้องทำ (Information - I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจ ถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่า จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไร

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงาน (Doing - D) ประกอบด้วยงาน 3 ลักษณะ

1. การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้นิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการดำเนินการในขั้นที่ 2

2. การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง

3. การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing - R) ขั้นนี้เป็นขั้นเสริมแรงของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ และบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานขั้นนี้อาจดำเนินงานพร้อม ๆ กับขณะที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นไปแล้ว

ขั้นที่ 5 การประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน (Evaluation - E) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไรหลังจากการประเมินผลการนิเทศ ได้พบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้การดำเนินการไม่ได้ผลก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข อาจทำได้โดยการให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้ง สำหรับในกรณีที่ผลงานออกมายังไม่ถึงขั้นที่พอใจ หรือดำเนินการปรับปรุงวิธีการทั้งหมดใหม่ สำหรับกรณีที่กระบวนการดำเนินงานเป็นไปไม่ได้ผล

ซารี มณีศรี (2538 : 87 - 90) ได้สรุปกระบวนการในการนิเทศการศึกษา ให้ได้รับความสำเร็จ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กระบวนการเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Processes)

1.1 การคิด (Thinking) การวางแผนการนิเทศเกี่ยวข้องกับการคิดวางแผน ที่จะทำให้อนาคตตามลำดับก่อนหลัง

1.2 การจัดทำตารางงาน (Scheduling) เพื่อให้มีแผนงานในข้อ 1.1 มีผลในเชิงปฏิบัติได้ง่ายต่อการปฏิบัติ จัดทำตารางรายงานนิเทศ กำหนดวันเวลา สถานที่ ให้แน่นอน

1.3 การทำโครงการ (Programming) โครงการเป็นที่รวบรวมของแผนงานโดยเป็นขั้นนำแผนไปปฏิบัติ เช่น โครงการปรับปรุงการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นต้น

1.4 แผนงานที่ดีนำไปสู่การคาดคะเน (Forecasting) แผนงานเป็นเรื่องของการคิดที่จะทำอะไรในอนาคต การกะประมาณการที่ดีย่อมง่ายต่อการที่จะทำนายผลการทำงาน

1.5 ปรับปรุงการทำงานแผนการให้ดีขึ้น (Organizing Processes) ตระหนักในปัญหาและอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้นหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น งานการนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ผูกพัน ชับซ้อนจะต้องแก้ไขให้เหมาะสมอยู่เสมอ

2. การจัดการ (Organizing Processes)

2.1 จัดจำแนกหน้าที่ (Distributing Functions) งานนิเทศการศึกษามีหลายประการ ทั้งการฝึกอบรมประจำการ การจัดหลักสูตร และจัดบุคลากร เป็นต้น เพื่อมิให้งานเกิดความสับสน งานซับซ้อน ควรจำแนกให้เด่นชัด

2.2 การประสานงาน (Coordinating) ประโยชน์ของการประสานงาน คือ การสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกัน เป็นต้น และโดยหน้าที่ของผู้นิเทศ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับฝ่ายบริหารการศึกษาโดยตรง

2.3 จัดแหล่งข้อมูลวิชาการ (Resources Allocating) การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์การสอน อำนวยความสะดวก จัดให้มีเครื่องใช้ในโรงเรียนทั้งที่หาเองได้และจัดทำขึ้น

2.4 จัดให้มีการสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง (Establishing Relationship) ความเป็นปึกแผ่นในหน่วยงานการนิเทศเป็นผลสืบเนื่องจากข้อ 2.2 มีผลกระทบต่อการนิเทศเป็นอย่างมาก

2.5 เป็นตัวแทน (Delegating) ตามลักษณะงานของศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางการศึกษามีบทบาทเป็นตัวแทนทั้งในการบริการด้านวิชาการ การประสานงานและด้านวิทยาการ

3. การนำ (Leading Processes)

3.1 นำในการตัดสินใจ (Decision - making) กระบวนการนิเทศมิได้มุ่งหมายการใช้อำนาจเผด็จการ หากแต่การตัดสินใจนั้นต้องมาจากหมู่คณะเป็นสำคัญ

3.2 ข้อเสนอแนะ (Suggesting) ให้คำปรึกษาแนะนำ

3.3 แรงจูงใจ (Motivation) กำลังใจมีวันหมดไปได้ การรักษาแรงจูงใจให้คงทนถาวรขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการความเข้าใจการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องสวัสดิภาพเป็นสำคัญ

3.4 การสื่อความหมาย (Communication) กระบวนการนำในการนิเทศภายในที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การใช้ความสามารถในด้านการติดต่อสื่อความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานการจัดการศึกษาของผู้นิเทศเป็นสำคัญ

3.5 การคิดริเริ่ม (Initiating) บรรยากาศสำคัญในการคิดริเริ่มที่ภาวะผู้นำหากผู้นิเทศเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น สนับสนุนให้เขาคิด มองข้ามความผิดพลาดเล็กน้อย ๆ โดยไม่ตั้งใจปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ครูอยากคิด อยากจะเริ่มทำอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ ข้อที่คำนึงก็คือลักษณะของสังคมไทยบางประการที่ทำให้คนไทยไม่อยากจะริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ เช่นการติเพื่อทำลายการนิเทศว่ากล่าว ผู้ที่ทำอะไรแล้วไม่สำเร็จ เป็นต้น

3.6 การสาธิต (Demostatrating) การนำในการสาธิต คือ การนำเผยแพร่ ทางวิชาการ ผู้นิเทศสาธิตบทเรียน สาธิตการสอนวิธีการต่าง ๆ แก่คณะครู สนับสนุนให้โรงเรียนมีการสาธิตวิชาการแก่ชุมชน เช่น จัดสัปดาห์เกษตร สัปดาห์วัฒนธรรม สาธิตเมื่อมีการ เคลื่อนไหวทางวิชาการใหม่ ๆ ในข้อนี้นอกจากโรงเรียนจะทำหน้าที่ในด้านการประชาสัมพันธ์กับภายนอกแล้วยังเป็นการนำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของโรงเรียนเข้าใจโรงเรียนสนับสนุนโรงเรียนในโอกาสต่อมา

4. การควบคุม (Controlling Processes)

4.1 ทำให้ถูกต้อง (Taking Corrective action) การควบคุมในการนิเทศ แตกต่างจากการควบคุมทางการบริหาร เพราะการนิเทศให้พระคุณมากกว่าพระเดช เมื่อผู้นิเทศทราบได้ทราบข้อบกพร่องข้อผิดพลาดของครู ผู้นิเทศจะใช้เทคนิคในการนิเทศในการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ซึ่งเป็นไปเพราะครูมีความเชื่อถือศรัทธาในหลักการความร่วมมือในด้านนี้

4.2 ความเจริญงอกงาม (Expediting) ในกรณีการกระทำถูกต้องหรือการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้นิเทศย่อมช่วยให้กิจการนั้นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

4.3 การกล่าวโทษเป็นลายลักษณ์อักษร (Reprimanding) การทำงานร่วมกับบุคคลหลายประเภท เรายอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐาน บุคคลบางคนยอมง่ายแก่การแนะนำ บางคนจะต้องใช้หลักการเข้มงวดกวดขันจึงจะยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไข ดังนั้น ผู้นิเทศจะต้องใช้หลักสำหรับบุคคลประเภทต้องพรั่นสอนอยู่เสมอเพื่อให้เขาได้ปรับปรุงตนเอง

4.4 บทกำหนดโทษ (Applying Sanctions) เมื่อแนะนำช่วยเหลือด้วยประการต่าง ๆ แต่ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข บทกำหนดโทษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารทั่วไป

5. กระบวนการประเมินผล (Assessing Processes) การประเมินค่าของสิ่งใด ๆ เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของสิ่งนั้น

6. พิจารณาผลงาน (Judging Performance) ประเมินค่าผลงานว่าดี – เลว อย่างไร (Measuring Performance) วัดผลสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงานแล้วสรุปประเมินผลงานนั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 90) ได้เสนอขั้นตอนในการดำเนินงานนิเทศภายใน โดยยึดหลักการทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือกการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือตลอดจนการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้ในการนิเทศ
4. การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ได้แก่งมือปฏิบัติตามแผนด้วยสื่อ และเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นตามข้อ 3

5. การประเมินผลและรายงาน คือ การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

สรุปได้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินการนิเทศให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือกันอย่างเป็นระบบและในกระบวนการขั้นตอนการนิเทศศึกษานั้น นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในการ

ให้ความสำคัญที่จะต้องมีการวางแผน และดำเนินการตามแผนอย่างเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผน โดยอาศัยทฤษฎี พร้อมความมีเหตุผลและความเป็นไปได้ ส่วนการวางแผนมีหลักการใหญ่ที่ประกอบด้วย การสำรวจสภาพปัญหา การวางแผน การประสานงาน การปฏิบัติตามแผนและโครงการ การควบคุมและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2.1 ความเป็นมาและความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน (Peer Coaching) นั้น เป็นการนิเทศภายในแบบหนึ่ง มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมกันเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทกัน โดยเป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ อีกทั้งมีรูปแบบการนิเทศในหลายลักษณะที่สามารถเลือกใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ ทำให้สามารถเลือกรูปแบบการนิเทศได้ตามความเหมาะสม แต่การที่จะนำรูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาดำเนินการนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงความหมายและกระบวนการในแบบดังกล่าวอย่างชัดเจน

วัชร่า เล่าเรียนดี (2540 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน หมายถึง การนิเทศโดยเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพที่มีใช้ศึกษา นิเทศก์หรือผู้บริหาร เพื่อให้การช่วยเหลือแนะนำและแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเน้นการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูและเพื่อส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ซึ่งการนิเทศแบบนี้มีวิธีการพอสรุปได้คือ ครูและเพื่อนครู หรือครูในสาขาอื่นหรือบุคลากรที่ไม่ใช่บุคคลในสายผู้สอน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยในการปฏิบัติตามโครงการนั้นจะมีการวางแผนการปฏิบัติร่วมกัน มีการสังเกตการเรียนการสอน วิเคราะห์การสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ตลอดจนร่วมมือกันคิดหาวิธี แก้ไขปรับปรุง จุดที่บกพร่อง ให้พัฒนาและดีขึ้นกว่าเดิม

2.2 รูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

เจมส์โตน (amston. 1987) กล่าวถึงรูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามจุดประสงค์ของการพัฒนาในแต่ละเรื่อง ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่เน้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้ ถ่ายโยงความรู้ ทักษะและวิธีการสอนแบบต่างๆ จากการที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมา (Technical Coaching) ให้นำไปใช้ได้จริงในห้องเรียน ในขณะเดียวกันก็เน้นความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้นิเทศ เปิดโอกาส จัดเวลาให้ได้สนทนากันมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึกต่างๆ เกี่ยวกับงานในอาชีพของตน การนิเทศแบบ Technical Coaching นี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในเรื่องที่สังเกตซึ่งกันและกันภายใต้บรรยากาศของความ เป็นมิตรที่ดีต่อกัน จะช่วยให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองได้ โดยปกติแล้ว การนิเทศแบบนี้ จะนำมาใช้กับครูที่ผ่านการฝึกอบรมปฏิบัติการในโครงการพัฒนาคณาจารย์ในด้าน เทคนิค ทักษะการสอนใหม่ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อติดตาม ส่งเสริมการนำไปใช้จริงในห้องเรียน โดยมีวิธีการง่ายๆ พอสรุปได้ คือ จับคู่ครูกับผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้นิเทศ หรือให้ผู้ผ่านการอบรมมาแล้วให้ คู่กัน ผลัดกันสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับหลายๆ ครั้ง ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจตามที่ จอยส์ และโชว์เวอร์ (Joyce and Showers) ได้กล่าวไว้ ในบทความเรื่อง The Coaching of Teaching ในวารสาร Educational Leadership (1987) ซึ่งได้สรุปผลการใช้ การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ร่วมกับ โครงการฝึกอบรมครูได้ดังนี้ คือ

- 1.1 ครูจะใช้วิธีการ ทักษะ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่อบรมมาบ่อยยิ่งขึ้น
- 1.2 ครูสามารถใช้ทักษะ วิธีการ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างเหมาะสม
- 1.3 ครูจะจำทักษะใหม่ ๆ เหล่านั้นได้นาน
- 1.4 ครูจะใช้ทักษะวิธีการ และนวัตกรรมใหม่ๆ เหล่านั้นในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 1.5 ครูจะมีความเข้าใจในทักษะ วิธีการ และนวัตกรรมต่างๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการร่วมมือกันระหว่างครูกับเพื่อนครู (Collegial Coaching) โดยเปิดโอกาสและให้เวลาในการสนทนากัน ระหว่างครูมากขึ้น การที่มีโอกาสสังเกตการสอนระหว่างเพื่อน ทำให้รู้จุดบกพร่องของตนเอง ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีความเข้าใจตัวเองมากขึ้น การนิเทศแบบนี้มีพื้นฐานความเชื่อว่า ครูสามารถพัฒนาทักษะและ การสอนของตนเอง สามารถวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ ถ้าเขามีโอกาสที่จะสังเกตการสอนของครู คนอื่นและฝึกพัฒนาทักษะต่างๆ ที่เหมาะสมดังกล่าวแล้ว การนิเทศแบบนี้มีเป้าหมายในระยะยาว โดยที่ครูสามารถแก้ไขปัญหาการสอนของตัวเองด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งการนิเทศแบบ Collegial Coaching มีวิธีการง่าย ๆ คือ การจับคู่ระหว่างครูในสายวิชาเดียวกัน หรือต่างสาขากัน เน้นการสังเกต การสอนของกันและกันโดยเฉพาะในจุดหรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้มากที่สุด เน้นเฉพาะจุดที่บกพร่องที่ต้องการแก้ไข ปรับปรุง โดยผู้สังเกตการสอนจะร่วมมือกับผู้ถูกสังเกต

คิดและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างจากการนิเทศแบบ Technical Coaching จะเป็นการพิจารณาว่าพฤติกรรมการสอนของครูหรือเพื่อนครูเหมาะสมหรือถูกต้องเพียงใด ต้องแก้ไข ปรับปรุงเรื่องใดบ้าง ดังนั้นถ้าจะมุ่งพัฒนา สภาพการทำงานในโรงเรียนและการส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรต่าง ๆ แล้ว วิธีการนิเทศแบบ Collegial Coaching น่าจะเหมาะสมที่สุดที่จะนำมา เริ่มต้นใช้ในโรงเรียน

3. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่เน้นการแก้ไขปัญหาการสอนที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ (Challenge Coaching) จุดประสงค์ของการนิเทศแบบนี้ก็เพื่อช่วยครูหรือคณะครูแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน คำว่า Challenge หมายถึง ทำทลาย ซึ่งก็คือ ความพยายามที่จะแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นเป็นประจำแต่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ การนิเทศวิธีนี้ มีพื้นฐานความเชื่อว่า ความพยายาม ในการแก้ปัญหาในการสอนของครู โดยคณะครูเป็นผู้ดำเนินการเอง จะช่วยให้มีการปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้นมาได้ เพราะผู้ร่วมงานมีความเข้าใจกัน เข้าใจกัน และพอใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ได้ Challenge Coaching จะแตกต่างจาก Technical Coaching และ Collegial Coaching ในด้าน กระบวนการและผลผลิตหรือผลลัพธ์ กล่าวคือ กระบวนการนิเทศแบบ Challenge Coaching จะประกอบด้วย

3.1 การร่วมกันวิเคราะห์ พิจารณาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น อยู่เสมอหรือร่วมกันกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาปรับปรุง

3.2 การดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศแบบ Challenge Coaching มีการดำเนินงานเป็นกลุ่มหรือคณะตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ส่วน Technical Coaching และ Collegial Coaching ดำเนินงานเป็นคู่ได้

3.3 บุคลากรในสายอื่นที่ไม่ใช่สายผู้สอน แต่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้าร่วมกลุ่มคณะทำงานได้ โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถด้านการแก้ปัญหา หรือความชำนาญเฉพาะด้านอื่น ๆ เช่น บรรณารักษ์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้รูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนำรูปแบบการนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่เน้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้ถ่ายโยงความรู้ ทักษะ และวิธีการสอนแบบต่างๆ จากการที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมา Technical Coaching นำมาใช้หลังการให้การฝึกอบรมทักษะ วิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการถ่ายโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติการสอนในห้องเรียน ให้มีการนำไปใช้อย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งในตัวผู้เรียนและตัวผู้สอน

2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการร่วมมือกันระหว่างครูกับเพื่อนครู Collegial Coaching นำมาใช้เมื่อต้องการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู ส่งเสริมการคิดอย่างอิสระและส่งเสริมสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

3. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่เน้นการแก้ไขปัญหาการสอนที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ Challenge Coaching นำมาใช้เมื่อต้องการที่จะส่งเสริม พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของครู ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ มีทักษะในการแก้ปัญหาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผู้นิเทศ หรือผู้สังเกตการสอนอาจจะเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อนครู หรือครูผู้สอน แต่ต้องมีความรู้และประสบการณ์ ในการนิเทศทั้ง 2 แบบข้างต้น

สรุปได้ว่าการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการนิเทศรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อผสมผสานทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าว เพื่อนำไปปรับปรุงใช้ในการปฏิบัติงานในสภาพจริง เพราะเป็นการเน้นการทำงานร่วมกัน สับเปลี่ยนบทบาทกันโดยเป็นผู้นิเทศและรับการนิเทศทำให้สามารถรับทราบปัญหาร่วมกันได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งสามารถเสนอแนวทางแก้ไขได้อย่างมีเหตุผล และมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปใช้ดำเนินการ ดังนั้น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ ที่สถานศึกษาต่าง ๆ ควรให้ความสนใจ นำไปทดลองใช้ เพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.3 การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับการพัฒนาบุคลากร

จอยส์ ; และโชว์เวอร์ (Joyce ; & Showers. 1987 : 4 – 10) กล่าวว่า การสนับสนุนให้มีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ไปประกอบใช้ในโครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนได้ ดังนี้

1. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นกระบวนการทำงานเคียงคู่กันระหว่างเพื่อนร่วมงาน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยตลอด ซึ่งจะช่วยให้มีการนำเทคนิค ทักษะใหม่ ๆ ไปใช้จริงมากขึ้น

2. เป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไปใช้ในโรงเรียน

3. เป็นการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกันระหว่างบุคลากรร่วมอาชีพ

4. เป็นการช่วยให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง

5. เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับครูผู้สอนโดยตรง และมีประโยชน์มากสำหรับผู้นิเทศ ผู้ทำหน้าที่นิเทศ หรือผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพัฒนาบุคลากร ถือเป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญมากในทุกหน่วยงานและมีผู้นำการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) มาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรด้านการสอน ปรากฏว่าการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนี้ ช่วยให้การฝึกอบรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการนำกระบวนการและวิธีการนี้ไปใช้ระหว่างการให้การฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรม เป็นการช่วยส่งเสริม สนับสนุนการนำเทคนิคใหม่ ๆ ทักษะและความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมงานอีกด้วย

สรุปได้ว่า การนำการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) มาใช้ประกอบการพัฒนาบุคลากรทำให้การดำเนินการพัฒนาบุคลากรเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ จากการฝึกอบรมไปใช้ได้จริงอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ทั้งแนวคิดและเทคนิคต่าง ๆ ในการนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนทำให้ครูผู้เข้าร่วมโครงการรู้จักตนเองมากขึ้น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อหาแนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานมากขึ้น

2.4 กระบวนการและเครื่องมือในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

กระบวนการในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เครื่องมือที่สำคัญสำหรับกระบวนการในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนคือ แบบสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนจะเป็นส่วนสำคัญในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์การสอนของครู เพื่อจะหาทางแก้ไข ปรับปรุงหรือส่งเสริมพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

มิลล์ (Mills. 1980) ได้เสนอขั้นตอนของการสังเกตการสอนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกประเด็นที่จะสังเกต
2. เลือกเทคนิควิธีการสังเกตและบันทึกที่เหมาะสม 1 – 2 วิธี
3. สังเกตและบันทึก
4. นำเสนอข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ แปรผลข้อมูล
5. อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็นจากการสังเกตและบันทึก
6. สรุปข้อค้นพบประเด็นที่สำคัญหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพื่อการแก้ไขปรับปรุง
7. พิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและสาระสำคัญ เพื่อการสังเกตในครั้งต่อไป

อาากิสัน ; และกอล (Acheson ; & Gall. 1985) กล่าวว่า สำหรับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น จะเปิดโอกาสให้สมาชิกสมาชิกภายในโครงการได้ทำการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน กำหนดจุดประสงค์ตลอดจนพฤติกรรมที่จะสังเกตร่วมกันจัดการประชุมก่อนการสังเกตและหลังการสังเกตเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับแก่กัน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพต่างจะช่วยในการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการสังเกตเป็นอย่างดี การเลือกใช้วิธีการสังเกตการสอนให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีวิธีสังเกต ดังนี้

วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Effective Teaching Practice)	วิธีการสังเกต (Methods of Observation)
1. ความชัดเจนแจ่มแจ้งในการสอน (Clarity) 2. การใช้เทคนิควิธีการสอนและการวัดผลประเมินที่หลากหลาย (Variety) 3. ความกระตือรือร้นในการสอน (Enthusiasm) 4. การใช้เนื้อหาสาระและงานให้ฝึกปฏิบัติ (Task Oriented approach) 5. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรง (Avoidance of harsh criticism) 6. สอนโดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดตามกระบวนการ(Indirect teaching style) ขึ้นตอนที่ผลการวิจัยรับรองว่า มีประสิทธิภาพ เช่น Explicit teaching Model etc. 7. สอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเกณฑ์ในการทดสอบ (Teaching content covered on criterion test)	1. ใช้เทคนิค Wide lens (การสังเกตในภาพรวมไม่เฉพาะเจาะจงในด้านใดด้านหนึ่ง) เช่น การบันทึกเสียง 2. ใช้เทคนิค Wide lens (การสังเกตในภาพรวมไม่เฉพาะเจาะจงในด้านใดด้านหนึ่ง) เช่น การบันทึกเสียง ภาพ 3. ใช้เทคนิค Wide lens (โดยการบันทึกภาพและเสียง (Video recording) 4. ใช้เทคนิค Wide lens โดยการบันทึกภาพ (Video recording) 5. ใช้เทคนิค Selective Verbatim (การสังเกตการบันทึกข้อความหรือพฤติกรรมบางอย่างเท่านั้น) เช่น การสังเกตบันทึก การให้ข้อมูลย้อนกลับของครู 6. ใช้เทคนิค Time coding (แบบสังเกตโดยมีข้อความถามเพื่อเช็คว่ามีปฏิบัติหรือมีมากน้อยเพียงใด) โดยการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน 7. ใช้เทคนิค Wide lens โดยการสังเกตและบันทึกเหตุการณ์คำพูดตามที่ปรากฏ(Anecdotal record) ซึ่งเป็นการสังเกตบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างสั้น

พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Effective Teaching Practice)	วิธีการสังเกต (Methods of Observation)
8. ข้อความคำพูดของครู เพื่อดึงดูดจุดสนใจของผู้เรียน เช่น การแจ้งให้ทราบว่าทำอะไรต่อไป สรุป เหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว เน้นประเด็นสำคัญของ บทเรียน บอกจุดต่อระหว่างบทเรียน (Structuring statement) 9. การถามคำถามหลายแบบเพื่อส่งเสริมการคิด (Questions at multiple cognitive levels) 10. การใช้วิธีการสอนแบบ Explicit Teaching model ที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การทบทวนตรวจ การบ้าน การนำเสนอบทเรียนใหม่หรือทักษะใหม่ การฝึกปฏิบัติครูคอยแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไข การให้การบ้าน ให้ฝึกปฏิบัติโดยอิสระ ทบทวนเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน 11. การให้เวลา และใช้เวลาในการสอน (Allocate time) 12. เด็กนักเรียนสนใจ ตั้งใจปฏิบัติงานโดยตลอด (Student at task behavior) 13. การให้การบ้าน (Homework)	8. ใช้เทคนิค Selective verbatim เช่น การบันทึกการออกคำสั่งของครูและการพูดคุยเกี่ยวกับบทเรียนต่าง ๆ 9. ใช้เทคนิค Selective verbatim โดยการจดบันทึก การให้การตอบสนองและการให้ข้อมูลย้อนกลับของครู เมื่อนักเรียนตอบถูก 10. ใช้เทคนิค Wide lens โดยการจดบันทึกคำพูด เหตุการณ์ที่เกิดในห้องเรียน (Anecdotal record) และการสังเกต บันทึกคำถาม การตอบสนองและการให้ประเด็นสำคัญของกระบวนการสอน (Focused Questionnaire Observes) 11. ใช้การสังเกตแบบบันทึก (timeline coding) โดยใช้แบบสังเกตการบันทึกข้อความหรือพฤติกรรม บางอย่างเท่านั้น ในช่วงเวลาที่กำหนดโดยใช้ระบบการสังเกตของ Stalling (Stalling Observation System 12. ใช้การสังเกตและบันทึก โดยใช้ Seating chart หรือแผนผังที่นั่งในห้องเรียน 13. ใช้เทคนิค Wide lens โดยจดบันทึกคำพูด เหตุการณ์ในห้องเรียน

พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Effective Teaching Practice)	วิธีการสังเกต (Methods of Observation)
14.วิธีการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning method) 15.ใช้คำพูดที่ให้คุณค่าและให้ความสำคัญในความสำเร็จเพื่อจูงใจนักเรียน (Use of value statements and success to motivate student) 16.การแสดงต่อผู้เรียน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคล (Equitable treatment of student varying in achievement)	14.ใช้เทคนิคการสังเกตและบันทึกโดยใช้แผนผังที่นั่ง Seating chart เช่น สังเกต และบันทึกพฤติกรรม การสนใจ ตั้งใจทำงาน การเคลื่อนไหวไปในที่ต่าง ๆ ภายในห้องเรียน 15. ใช้เทคนิค Wide lens เช่นจดบันทึกเหตุการณ์และคำพูด หรือให้เขียนบรรยายการสอนของตนเอง ความคิดเห็นของตนเอง 16. ใช้แผนผังที่นั่ง ในการสังเกตและบันทึก ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูและนักเรียน (Verbal flow)

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

3.1 ความหมายและความสำคัญของจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1.1 ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

ฮิมส์ (Hymes. 1969 : 65) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ การจัดการศึกษาดังกล่าว มีลักษณะที่แตกต่างจากระดับอื่น เพราะว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานทางด้านบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง

อมรชัย ตันติเมธ (2537 : 25) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การปูพื้นฐานทางการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สำหรับเด็กวัย 3 – 6 ขวบ ให้มีความพร้อมที่จะเข้าศึกษาและรับรู้ด้านวิชาการในระดับประถมศึกษา

เยาหวา เดชะคุปต์ (2541 : 5) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างไปจากระดับอื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 1) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก 5 ขวบแรก เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดูแล และสร้างเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ด้วยการเรียนรู้ที่ถูกต้องชัดเจน ลักษณะการเรียนการสอนจึงมุ่งจำเพาะไปที่การพัฒนาเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอนให้ตรงระดับพัฒนาการตามวัย และส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ สร้างความพร้อมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีพหุปัญญา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : บทนำ) ได้ให้ความหมาย การศึกษาปฐมวัย ว่าเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี (5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เด็กจะเรียนรู้ตั้งแต่เป็นตัวอ่อนในครรภ์ของมารดาและมีวิวัฒนาการของการเรียนรู้เรื่อยมาจนคลอดออกมาเป็นทารก เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการสัมผัสประสบการณ์ที่เด็กได้สัมผัส เป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กในช่วงเวลาที่เหมาะสมจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีเป็นการสร้างรากฐานของชีวิตเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

จากที่กล่าวข้างต้นนี้สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่สำคัญมากเพราะมีผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพและสมองของเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กเพื่อรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3.1.2 ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

กุศล สุนทรธาดา ; จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2544 : 7) กล่าวว่าความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือ การอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญ อย่างมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากบิดามารดา คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุนิสัย และการเติบโตของสมองที่มีผลต่อสติปัญญา ความสามารถเพราะเด็กในช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึง 6 ปี ระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงที่สุด คือ ประมาณ 80 % ของผู้ใหญ่ปกติ การอบรมสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัย ได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงอายุนี จะเป็นรากฐานที่ดีที่จะให้เขาได้เจริญเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี เฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็นและมีความสุขมากกว่าการปลูกฝัง สร้างเสริมในช่วงอื่น ดังนั้นครอบครัวและกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพของสมองจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต ดังนั้นเด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการวางพื้นฐานที่ดีให้กับเด็กในอนาคต โดยใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

3.1.3 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มขึ้นเมื่อปลายศตวรรษที่ 15 แนวคิดของนักการศึกษาคนสำคัญในอดีตที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน แนวคิดต่างๆ จะช่วยให้เห็นขอบข่ายในการจัดประสบการณ์ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก แนวคิดที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2538 : 18 – 20 ; เยวพา เดชะคุปต์. 2542 : 13 – 19 ; และหรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 2 - 7)

1. โคมินิอุส (Cominius. n.d.) เชื่อว่าควรมีการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ส่งเสริมให้มีโรงเรียน โดยนำวิธีการสอนที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กรู้จักการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวเขา ใช้รูปภาพประกอบการสอน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้การศึกษาแก่แม่เพื่อให้แม่สอนลูก หลักการสอนของโคมินิอุสที่น่าสนใจมีดังนี้ สอนเลียนแบบธรรมชาติ จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเรียนลำดับความยากง่ายของเนื้อหา มีแบบเรียนประกอบการสอน ไม่ควรใช้วิธีการเขียนตีลงโทษเด็ก และการเรียนควรให้เด็กได้สัมผัสกับของจริง เป็นต้น

2. รูสโซ (Rousseu. n.d.) เชื่อว่าการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก การเรียนรู้ของเด็กควรให้เป็นแบบธรรมชาติ ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งที่อยู่รอบตัวโดยใช้ประสาทสัมผัส ให้ได้รับประสบการณ์ตรง และสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก จากการเล่น การสอนเด็กควรเริ่มด้วยความอยากรู้อยากเห็นและสนับสนุนให้เด็กแสดงออกอย่างเสรี การเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน การศึกษาไม่ควรมีการบังคับเด็ก เป็นต้น

3. เปสตาลอสซี (Pestalozzi. n.d.) เชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ ความต้องการและการเรียนรู้ ความพร้อมของเด็กไม่ควรมีการบังคับ ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ค้นคว้า ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัส เน้นการสอนให้เด็กมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ซึ่งเขาเชื่อว่ามีค่ามากกว่าการสอนความรู้ บ้านเป็นสถานที่สำคัญ ในการวางรากฐานทางการศึกษาให้แก่เด็ก เขาไม่เห็นด้วยกับการเรียนรู้แบบท่องจำ การลงโทษเด็กที่รุนแรง และกีดกันเด็กที่ยากจนในการเข้าเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

4. เฟรเบล (Froebel. n.d.) เชื่อว่าการเล่นเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาควรเริ่มต้นที่รูปธรรมและพัฒนาไปสู่นามธรรม การจัดกิจกรรมควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กได้เคลื่อนไหว จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ เฟรเบลได้ประดิษฐ์สื่อขึ้นมา 2 ชุด คือ ชุดของขวัญ (Gift) และชุดอาชีพ (Occupations) ซึ่งออกแบบสำหรับ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็ก โดยให้เด็กได้สัมผัสกับสื่อ เป็นต้น

5. มอนเตสซอรี (Montessori. n.d.) เชื่อว่าเด็กมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ดังนั้นควรให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจของตนเอง โดยเน้นวิธีการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มอนเตสซอรี เชื่อว่าความสามารถทางสมองของเด็กนั้นสามารถกระตุ้น ได้โดยใช้ประสาทสัมผัส ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมือนบ้าน และให้มีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะและให้ความช่วยเหลือเด็ก (Facilitator)

6. ดิวอี้ (Dewey. n.d.) เชื่อว่าการศึกษาคควรจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบันของเด็ก การสอนเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการทดลองและการกระทำแนวการจัดประสบการณ์ควรให้มี กิจกรรมกลุ่ม เนื้อหาที่นำมาสอนควรนำมาบูรณาการให้มีความเหมาะสมบทบาทของครูคือ เป็นผู้สังเกตและให้คำแนะนำแก่เด็ก

7. เพียเจต์ (Piaget. n.d.) มีความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาทางสติปัญญาของมนุษย์โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของความเป็นมนุษย์ว่ามนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในเด็ก 2 รูปแบบ คือ การซึมซับ (Assimilation) และการปรับ (Accommodation) ความสามารถนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางสมอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ 3 ทาง ได้แก่ เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยการเรียนรู้จากบุคคลต่างๆ ความรู้ทางกายภาพ ความรู้ชนิดนี้เกิดจากการกระทำต่อวัตถุ ความรู้ทางตรรกศาสตร์ – คณิตศาสตร์ เกิดขึ้นในจิตใจของเด็ก ขณะที่เด็กคิดเกี่ยวกับวัตถุนั้นๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวคิดของนักการศึกษาแต่ละคนจะมีจุดเน้นเกี่ยวกับเด็กที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือ การส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไปในอนาคต ซึ่งแนวคิดของนักการศึกษานั้นทำให้เราสามารถเข้าใจเด็กมากขึ้น เห็นขอบข่ายและแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีความพร้อมครบทุกด้านได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก

3.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรจะต้องจัดอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีและหลักการของพัฒนาการเด็ก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 4) ได้กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้

การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษามีหลักการในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้พัฒนาการครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้าน เน้นการขยายการศึกษาระดับปฐมวัยโดยครอบคลุมเด็กทุกประเภทให้ทั่วถึงโดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนา เด็กปฐมวัยให้ได้รับการจัดการศึกษาที่ดีและเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัย

3.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า แนวการจัดประสบการณ์ แทนความหมายของหลักสูตร เพราะว่า คำว่า หลักสูตร เป็นความหมายที่ใช้ในการจัดระดับชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นที่เป็นการศึกษาภาคบังคับและชั้นเรียนที่สูงขึ้นไป ซึ่งในระดับชั้นเรียนดังกล่าวมีโครงสร้างหลักสูตรที่แน่นอนตายตัว และโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกัน สำหรับปฐมวัยนั้นไม่ใช่ภาคบังคับ การที่จะจัดทำหลักสูตรให้แน่นอนตายตัวเป็นหนึ่งเดียวกันทุกสถานศึกษาปฐมวัยได้ใช้ยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นทางการที่แน่นอน (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538 : ความนำ) ดังนั้นผู้วิจัยขอให้ความหมายของหลักสูตรเป็น 2 แนวทาง คือความหมายของหลักสูตรทั่วไปและแนวการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.3.1 ความหมายของหลักสูตรทั่วไป

หลักสูตรมีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวทาง ดังต่อไปนี้

ทาบา (ชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2528 : 74 ; อ้างอิงจาก Taba. 1962 : 9) หลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

โจนส์ (Jones. 1970) หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา อาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยกำหนดขึ้นมาล่วงหน้า หรือเกิดขึ้นมาเองโดยไม่คาดฝัน ไม่สามารถบ่งบอกอย่างชัดเจนได้

นีกัลลีย์ ; และอีแวนส์ (สงัด อุทรานันท์. 2532 : 11 ; อ้างอิงจาก Neagley ; & Evans. 1976) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้ตั้งไว้และจัดให้โดยโรงเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามความสามารถของตน

อํารง บัวศรี (2532 : 6) หลักสูตร หมายถึง แผนที่ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา การจัดกิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา และเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดให้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง คู่มือที่ใช้กำหนดแนวทางปฏิบัติ การสอนของครูรวมไปถึงมวลประสบการณ์ต่างๆที่จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 ความหมายของแนวการจัดประสบการณ์

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 24) แนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง เป็นการจัดการ ศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา มิได้มุ่งให้อ่านเขียนได้ดังเช่นระดับประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงวัย และความสามารถของเด็กและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 46) แนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ ที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้กับเด็กได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มวลประสบการณ์นั้นเชื้อต่อการให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ บุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่มีการวางแผนไว้

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2538 : 56 – 57) แนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง ทุก ๆ อย่างที่เด็กหรือผู้เรียนได้รับจากโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ ตามจุดประสงค์ที่ทางโรงเรียนหรือ สถานศึกษาได้ตั้งไว้

สุโขทัยธรรมมาธิราช (2539 : 61) แนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง แผนหรือ แนวของประสบการณ์ที่ครูเป็นผู้จัดให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2540 : 95 - 96) แนวการจัดประสบการณ์ มีความหมาย 2 แนวทาง คือ

แนวการจัดประสบการณ์ตามความหมายกว้าง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในตัวเด็กในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึง โรงเรียน ชั้นเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อ การเรียนต่างๆ กิจกรรมเสริมหลักสูตร สนามเด็กเล่น วิธีการสอน กิจกรรมการวางแผน หนังสือ ความสัมพันธ์กับบุคคล รวมทั้งบรรยากาศต่างๆ ที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการไปตามที่ต้องการ

แนวการจัดประสบการณ์ตามความหมายแคบ หมายถึง การจัดโปรแกรม การศึกษาที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชาและการจัดกิจกรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ให้กับเด็กปฐมวัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ได้มีนักการศึกษากล่าวถึง หลักการจัดประสบการณ์ไว้ดังต่อไปนี้

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2538 : 10 – 11) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาและใช้วิธีการบูรณาการ การเรียนรู้ของเด็กควรส่งเสริมและส่งเสริมผลกระทบต่อตัวเด็กทุกด้าน ไม่ใช่เฉพาะเพียงด้านใดด้านหนึ่ง
2. การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์ควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการสังเกตของครู การจดบันทึกข้อมูลความสนใจ ความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน รวมทั้งความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็ก โดยใช้เกณฑ์คำนึงถึงความเหมาะสมของอายุ
3. การวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีการเรียนรู้ ควรเน้นหลักการให้มีปฏิสัมพันธ์ โดยที่ครูจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กใช้การสำรวจอย่างกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการประเมินนั้น ใช้เกณฑ์ตัดสินจากการที่เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเอง มิใช่เกิดจากการตัดสินความถูกต้องจากผู้ใหญ่
4. การจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ เน้นในรูปของจริงเป็นรูปธรรมและสัมพันธ์กับชีวิตจริงของเด็ก โดยเด็กเรียนรู้จากของจริง ความรู้จะเกิดขึ้นในขณะที่เด็กจับต้องสัมผัส ทดลองกับสิ่งของต่าง ๆ ได้เล่นกับเพื่อน ๆ ในที่สุดจากประสบการณ์เด็กจะเกิดความคิดรวบยอด เกิดการพัฒนาเรียนรู้สัญลักษณ์ ภาษาที่ละน้อย มีความเข้าใจในเรื่องรูปธรรมทางด้านสัญลักษณ์เพิ่มขึ้น สื่อที่เหมาะสมสำหรับการจัดประสบการณ์ คือ ทหยาบ น้ำ ดินเหนียว ภาพตัดต่อ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ หนังสือ บล็อกไม้ การศึกษานอกสถานที่ การแก้ปัญหาและการมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุทางศิลปะ ผู้ใหญ่และเพื่อน ๆ
5. การจัดเตรียมประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กนั้น ให้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านความสนใจความสามารถมากกว่าความแตกต่างของช่วงอายุปฏิทิน ครูเตรียมแผนการช่วยเด็กที่มีพัฒนาการต่างจากเพื่อนในกลุ่ม จัดวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความยากง่ายและสลับซับซ้อนต่าง ๆ กัน

6. การจัดเตรียมกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ แบบ ครูควรเตรียมและรู้จักเพิ่มความยากสลับซับซ้อนและความท้าทายในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้โดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งวิธีนี้ช่วยให้เด็กพัฒนาความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ได้ดี

พัฒนา ชัชพงศ์ (2541 : 143 – 144) ได้กล่าวว่าเพื่อให้การจัดประสบการณ์และกิจกรรมบรรลุตามจุดมุ่งหมาย จึงกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมทุกด้านอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
3. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมของตนเอง โดยครูเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
4. จัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้มีบรรยากาศอบอุ่นเพื่อเด็กมีความสุข
5. จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
6. จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกตสำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ กับเด็กและกับผู้ใหญ่
8. จัดให้มีความสุข มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่มกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ
9. จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
10. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา ให้มีความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต
11. จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นและเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
12. จัดกิจกรรมให้เกิดมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติ และรักท้องถิ่น
13. จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
14. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
15. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 43) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

จากหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยนั้นต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ควรเลือกประสบการณ์ที่เด็กสนใจสอดคล้องกับวัย พัฒนาการและสภาพท้องถิ่น เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนและวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กอีกทางหนึ่ง

3.5 องค์ประกอบของคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

3.5.1 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า แผนการสอนระดับปฐมวัยเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แผนกิจกรรม มีองค์ประกอบสำคัญคือ

1. หัวเรื่อง คือเรื่องที่จะสอน ให้เลือกเรื่องที่จะสอนตามความสนใจของเด็กพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร อาจถามเด็ก ถามผู้ปกครอง ในกรณีที่มีหน่วยงานกำหนดอาจเลือกนำมาใช้ถ้าเหมาะสมกับเด็ก
2. เป้าหมายและจุดประสงค์การสอน เป็นจุดประสงค์ทั่วไปที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็ก การกำหนดจุดประสงค์ต้องเป็นไปตามสิ่งที่ต้องการให้เกิดจากการสอน
3. มโนทัศน์เรื่อง หรือเนื้อหาที่เด็กต้องเรียน การวางแผนหน่วยการสอนจะเป็นแผนครอบคลุม 1 สัปดาห์ โดยกำหนดมโนทัศน์ที่เด็กจะต้องเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนหน่วยการสอน จะต้องสอดคล้องกับประสบการณ์ที่จัดขึ้น จะต้องครอบคลุมตามกลุ่มประสบการณ์ คือ ภาษา ศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรีและสังคมศึกษา
5. สื่อการสอน ประกอบขึ้นด้วยสิ่งต่าง ๆ อุปกรณ์ และสถานที่ ที่ครูต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ได้ใช้ ได้สัมผัสและเกิดประสบการณ์

6. การสรุปข้อความรู้ ในการจัดกิจกรรมที่ให้แก่เด็ก แต่ละกิจกรรม เมื่อครูจะจัดกิจกรรมจะต้องสรุปประเด็น สาระความรู้ที่เด็กต้องได้จากกิจกรรมที่ครูจัด เช่น ครูให้จำแนกรูปร่าง เด็กต้องสรุปได้จริงว่ารูปร่างทางเรขาคณิตมีอะไรบ้าง

7. การประเมินแผนการสอนที่ดีต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การแสดงว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งบางครั้งครูจะมีแบบทดสอบสำหรับเด็กเป็นทั้งแบบทดสอบเลือกตอบและการตอบคำถาม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 45 - 47) กล่าวว่า แผนการสอนระดับปฐมวัย ต้องครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเสรี / การเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบทบาทสมมติ เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของใจ ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อนึ่ง กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้ว อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การพิมพ์ภาพ การร้อย การฉีก – ปะ การตัด – ปะ การประดิษฐ์หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ เหมาะกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดานปักหมุด เป็นต้น การจัดกิจกรรมควรให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 – 2 กิจกรรม ตามความสนใจ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง เป็นต้น มาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์รูปแบบการเคลื่อนไหว ได้แก่ การเคลื่อนไหวพื้นฐานที่อยู่กับที่และเคลื่อนที่ การเลียนแบบท่าทางต่าง ๆ การเคลื่อนไหวตามบทเพลง การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลง การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ การเล่นหรือการแสดงท่าทางตามคำบรรยาย เรื่องราว การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง การฝึกทำท่าทาง เป็นผู้นำและผู้ตาม

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ โดยฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา สามารถใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ และเชิญวิทยากร มาให้ความรู้ เป็นต้น

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น เป็นต้น

6. เกมการศึกษา เป็นเกมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎ กติกาง่าย ๆ ที่เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษา ที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 3 – 5 ปี เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ เป็นต้น

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ในแต่ละวัน และยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น วัย 3 ขวบ มีช่วงความสนใจช่วงสั้น 8 นาที วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งกิจกรรมและที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มและกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป ซึ่งสามารถจัดเป็นตารางกิจกรรมประจำวัน ได้ดังนี้

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

8.00 – 8.30 น.	รับเด็ก
8.30 – 8.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
8.45 – 9.00 น.	ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ
9.00 – 9.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
9.20 – 10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
10.20 – 10.30 น.	พัก (ของว่างเช้า)
10.30 – 10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45 – 11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 – 12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 – 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 – 14.30 น.	พัก (ของว่างบ่าย)
14.30 – 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 – 15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน อาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไป ในแต่ละหน่วยงานและสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ตัวเด็กและชุมชน

3.5.2 รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยนี้ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบบูรณาการผ่าน การเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมที่จัดในแต่ละวัน อาจใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันในแต่ละหน่วยงาน เช่น การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ใช้ “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” ซึ่งคำนึงถึง

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของเด็กทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
2. การเลือกใช้เทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา วัยและพัฒนาการของเด็ก เช่น การบรรยาย การอภิปราย การทดลอง การปฏิบัติจริง การสาธิต การเรียนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้
3. การเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ วัยและขนาดของกลุ่มเด็ก
4. การจูงใจ ความสนใจและเสริมแรงเด็ก ด้วยการแสดงกิริยา ท่าทาง ที่บ่งบอกถึงการยอมรับความเป็นมิตร การชื่นชม เช่น การพยักหน้า การยิ้มแย้มหรือการพูดที่กระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม คิดหาเหตุผล

3.5.3 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็ก ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน จึงเป็นเสมือนสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็ก โดยคำนึงถึง

1. การจัดสภาพห้องเรียนให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ เหมาะกับสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เดิมของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้อย่างมีความหมาย
2. การจัดมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุมและมีอุปกรณ์ประจำมุม ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้
3. การจัดใช้พื้นที่ โดยให้มีพื้นที่เพียงพอต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า
4. การจัดสภาพห้องเรียนสะอาดปลอดภัยมีบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่เครียด และมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ของเล่นที่หลากหลายดึงดูดความสนใจ

3.5.4 การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัยยึดหลักการสังเกตและการเก็บรวบรวมผลงานเด็กเป็นส่วนใหญ่ ครูจะต้องสังเกตว่าเด็กได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตและรวบรวม

ผลงานและการแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินผลงานของตนเอง สามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อ แม่ ผู้ปกครองและขณะเดียวกันยังใช้ ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้อีกด้วย จึงควรประเมินให้ครอบคลุมทั้ง 4 ประเด็น ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการเป็นรายบุคคล โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคน อย่างสม่ำเสมอ
2. ประเมินพัฒนาการจากกิจกรรมปกติ โดยการสังเกตจากการ ตอบคำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความสนใจ ตั้งใจ
3. ประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริง จากแฟ้มสะสมงานของเด็ก เป็นรายบุคคล
4. จัดทำการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบของ การจดบันทึก หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสม

3.5.5 คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

1. บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ของเด็กอนุบาล

นัยนา ขนอมเวช (2540 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของครูอนุบาล ในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลให้มีคุณภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. บทบาทของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนและพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล ซึ่งครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สามารถนำหลักสูตรไปจัดประสบการณ์ได้สอดคล้องกับพัฒนาการ เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสเลือกและตัดสินใจในการกำหนดหัวข้อเนื้อหา โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและแนะนำเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ มีการประเมินพัฒนาการเด็กจากสภาพจริง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. บทบาททั่วไปของครูอนุบาล ประกอบด้วย

- 2.1 บทบาทต่อเด็ก ครูอนุบาลจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร และวางแผนการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆรวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้ดึงดูดความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้และสื่ออุปกรณ์

ต่าง ๆ ให้เพียงพอ มีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน จัดทำงานธุรการประจำชั้นให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็ก มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก โดยมีการตรวจสุขภาพเด็กเป็นประจำและทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

2.2 บทบาทต่อผู้ปกครอง ครูจะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง เชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้สามารถพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกันอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็กอนุบาลและถูกต้องตามหลักวิชา

รัตนา ศรีเทพ (2544 : 20 – 23) จำแนกบทบาทของครูอนุบาลเป็น 3 ประการ ได้แก่

1. การสั่งสอน เป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้พื้นฐานและความรู้เฉพาะด้าน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้แขนงต่าง ๆ เข้าด้วยกันในลักษณะของการบูรณาการ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

2. การให้การอบรม เป็นการปลูกฝังแนวความคิดความเชื่อ ทศนคติค่านิยมให้กับผู้เรียน

3. การเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเด็กมักเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่ตนใกล้ชิดและให้ความนับถือ ถ้านักเรียนเกิดความประทับใจในพฤติกรรมของครูคนใดก็มักจะยึดถือครูผู้นั้นเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ครูอนุบาลมีบทบาทสำคัญทั้งต่อผู้ปกครองและต่อเด็ก เป็นผู้ให้การสั่งสอน อบรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก จึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ดี

2. คุณลักษณะของครูอนุบาล

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2540 : 7 – 8) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
4. พัฒนาการเรียนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

10. ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

กรมวิชาการ (2542 : 7) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดี ดังนี้

1. มีจิตใจเมตตา แสดงความเอื้ออาทร สนใจทักทายนักเรียนเป็นประจำ
2. ช่างสังเกต เอาใจใส่นักเรียน ติดตามความเป็นไปของนักเรียนอยู่เป็นนิจ
3. มีท่าที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดีมีความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน
4. รับฟังนักเรียน เข้าใจความคิดความต้องการและยอมรับในปัญหาของนักเรียน
5. มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน
6. มีปฏิภาณไหวพริบทันต่อเหตุการณ์ และมีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่ถูก
7. เป็นคนอดทนใจเย็นใจกว้าง ยอมรับข้อผิดพลาดทั้งของตนเองและผู้อื่นได้
8. แสดงความยินดีและเต็มใจช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา โดยไม่คิดหวัง

สิ่งตอบแทนหรือรางวัลชื่อเสียงใด ๆ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2545 : 110 - 111) กล่าวว่า ครูที่สอนในระดับอนุบาลจะต้องเป็นทั้งมารดา พี่เลี้ยง เพื่อนและผู้นำของเด็ก จึงต้องมีนิสัยและจิตใจดี สามารถที่จะอยู่กับเด็กได้ ครูระดับนี้ควรมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

1. มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับท่าทาง เช่น การเดิน การยืนและการแต่งกายดี เหมาะสมกับสภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น
2. วาจาสุภาพ น้ำเสียงอ่อนโยนและการพูดกับเด็กต้องใช้คำสุภาพเสมอ จะทำให้เด็กมีวาจาดีและประโยคที่พูดกับเด็กควรเป็นประโยคที่สมบูรณ์ชัดเจน
3. ยิ้มแย้มแจ่มใส ยิ้มง่าย น่าพูด น่าคบหาสมาคมด้วย ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นและโดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็กคนนั้น ครูผู้สอนควรให้ความเป็นกันเองกับเด็กให้มากที่สุด
4. มีความรักเด็กและปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักอย่างแท้จริงและเสมอหน้ากัน
5. อารมณ์ดีใจเย็น ผู้ที่อยู่กับเด็กต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่โกรธง่าย ไม่โมโหง่าย ไม่ตกใจและตื่นเต้นจนเกินไป มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟังพิจารณาเรื่องราวปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเด็กและชี้แจงแก่เด็กอย่างมีเหตุผล
6. เมตตา กรุณา ปกติเด็กเล็กๆ จะมีจิตใจอ่อนโยน ถ้าครูดูแลเด็กด้วยความเมตตากรุณา จะทำให้เด็กกว้างง่ายและเป็นคนดี เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะมีอารมณ์ดีเช่นเดียวกับครู
7. มีความระเบียบ สะอาดและประหยัด พร้อมทั้งฝึกเด็กให้เคยชินด้วยการจัดสภาพห้องเรียน เช่น มุมของเล่นให้เป็นระเบียบ สะอาดและรู้จักเก็บรักษา ซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

8. อุดทน ครูต้องฝึกตนเองให้มีความอดทน เพราะเด็กยังไม่สามารถเข้าใจและทำอะไรได้เท่าผู้ใหญ่ จึงต้องใช้เวลาและความอดทนอย่างมากในการฝึกอบรมเด็ก

9. ขยัน เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ไม่เบื่อง่ายในการทำงาน ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ดูดาย ขยันทำงานให้สำเร็จไปด้วยดี

10. ซื่อสัตย์ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน ซื่อตรงต่อผู้อื่น ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้เด็กประพฤติตาม

11. ยุติธรรมและตัดสินใจดี ครูผู้สอนจะต้องมีความยุติธรรมเป็นอย่างดี เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะต้องพิจารณาปัญหาอย่างรอบคอบ วางตนเป็นกลาง รู้จักเหตุและผล ตัดสินปัญหาตามเหตุและผล และสามารถตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะแก้ปัญหาได้

12. เข้าใจธรรมชาติความต้องการของเด็กเล็กๆ ยังต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ครูผู้สอนควรให้ความอบอุ่นแก่เด็กเสมือนคนในครอบครัวของเด็กเอง และสิ่งนี้จะเป็นเครื่องช่วยให้เด็กอยากมาโรงเรียน ฉะนั้นครูผู้สอนจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กได้

13. ชอบศิลปะ โดยครูผู้สอนเด็กเล็ก ควรมีความสามารถในการวาดภาพได้ ร้องเพลงได้ ทำการฝีมือได้ เหล่านี้จะช่วยในการสอนเด็กได้เป็นอย่างดี

14. สุขภาพดี ครูควรรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ยิ่งอยู่กับเด็กมากเท่าใด ครูจะต้องระวังเรื่องสุขภาพให้มาก เพราะจะต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอ บางทีก็เล่นกับเด็กด้วย

15. คล่องแคล่วว่องไว การอยู่กับเด็กเล็กๆ ซึ่งซุกซนและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ นั้น ครูเด็กเล็กจึงควรคล่องแคล่วว่องไว กระฉับกระเฉง สามารถติดตามเด็กได้ทัน

อามร จันทวานิช (2544 : 15 – 16) คุณลักษณะของครูอนุบาลที่ดี คือ เป็นผู้ที่มีความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ประพฤติดีและมีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สอนดี โดยมีการวางแผนการสอนและเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ต้องมีความรู้ในวิชาชีพ มีความรักเมตตาและกรุณา เป็นที่พึ่งและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข จะต้องประกอบด้วย เรื่องการจัดการเรียนการสอน เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวและแผนการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การผลิตสื่อและการใช้สื่อ และการจัดชั้นเรียน เรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก เช่น ความรัก เมตตา กรุณา ต่อเด็ก สามารถอยู่กับเด็กได้ เข้าใจธรรมชาติของเด็ก เข้าใจความต้องการของเด็ก มีบุคลิกภาพดี วาจาสุภาพ น้ำเสียงอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส รักเด็ก เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเรื่องคุณลักษณะของบุคลากร เช่น มีศรัทธาในวิชาชีพ อารมณ์ดี ใจเย็น ความเป็นระเบียบ สะอาด ประหยัด อุดทน ขยัน ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ใจดี ชอบศิลปะ สุขภาพดีและคล่องแคล่วว่องไว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 งานวิจัยในประเทศ

อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม พบว่า พัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเพิ่มมากขึ้น และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนประกอบกับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนของครู พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครู พัฒนาการของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านรวมถึงความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานและความสามารถในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีมีความพึงพอใจ เห็นประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน

กิตยวดี บุญซื่อ ; และวิภา ตันกุลพงษ์ (2544 : 85) ได้ทำการศึกษาวิจัยโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) พบว่า การปรับระบบนิเทศการเรียนการสอนโดยให้ครูที่มีความชำนาญในการสอนวิชาต่าง ๆ ผลัดกันนิเทศในสาขาวิชาที่ถนัด เป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและเสริมสร้างกัลยาณมิตรในโรงเรียนในรูปแบบการนิเทศที่ปรับเปลี่ยน มีทั้งการจับคู่กันนิเทศในสายชั้น การนิเทศแบบ “เพื่อนช่วยเพื่อน” และการสร้างเครือข่ายตามความชำนาญของแต่ละคน นอกจากนี้การเยี่ยมชั้นเรียนอย่างไม่เป็นทางการของฝ่ายวิชาการและผู้บริหารเป็นการเยี่ยมให้กำลังใจ และสร้างความรู้สึกที่ดีต่อครู ทำให้เกิดความเต็มใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน วิธีการที่จัดคือ ลดแบบสังเกตการสอนและให้ข้อเสนอแนะแบบกัลยาณมิตร เป็นการผ่อนคลายความเครียดและความกังวลต่อการมาเยี่ยมชั้นเรียนของฝ่ายบริหารลงไปมาก

จุฑารัตน์ ทิมนาค (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยใช้กระบวนการการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ มีความรู้ที่รับจากการนิเทศอยู่ในระดับดีมาก สามารถนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ ด้านนักเรียนมีสมรรถภาพการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในด้านการอ่านสูงขึ้นและมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและการสร้างบรรยากาศการเรียน

การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของครู ด้านผู้นิเทศทั้งภายในและภายนอกเห็นด้วยอย่างมากต่อกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ

สร้อยธร ฉันทวรภาพ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษา ในระดับปฐมวัย พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ การนิเทศต้องใช้วิธีการส่งเสริมครูให้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความเข้าใจเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบทั่วถึงทุกพื้นฐานหรือแบบบูรณาการในลักษณะการลงทุนทุกพื้นที่ทุกโรงเรียนลงในระดับถึงตัวครูผู้สอน ในรูปแบบการนิเทศแบบพาทำ โดยร่วมคิดแบบกัลยาณมิตร มีลักษณะที่ผู้นิเทศเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ปรับปรุงให้ครูมีความมั่นใจในการทำงาน

ประนอม ทรงสะอาด (2545 : 60) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัย พบว่า ผลสำเร็จของการร่วมพัฒนาจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยและคณะครู เนื่องมาจากผู้วิจัยเป็นผู้บริหารที่ส่งเสริมการร่วมกันทำงานแบบกัลยาณมิตร จึงทำให้ครูพร้อมที่จะร่วมกระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนดีขึ้น ส่งผลให้เด็กได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

อรรวรรณ เหมือนสุตใจ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากครูได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน ครูมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนความคิดเห็นของครูเรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน มีความเห็นว่าการนิเทศการสอนเทคนิคนี้ช่วยให้ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จ การวิจัยในชั้นเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาของนักเรียน

สุทธิกาญจน์ เบญจพรวัฒนา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทุกระดับชั้นหลังจากได้รับการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ครูมีการช่วยเหลือ แนะนำเพื่อนร่วมงานซึ่งกันและกัน ด้วยความมีน้ำใจที่ดีต่อกันในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ซึ่งการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรเป็นการนิเทศที่ใจและสมองของมนุษย์ โดยมีความรู้เป็นพื้นฐาน เป็นการหยั่งรากลึกทางปัญญาและกรุณาให้เกิดความงอกงามในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่ออนาคตที่ดีของเด็กปฐมวัย

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เจอรัน (เมธี มณีโชติ. 2538 : 81 ; อ้างอิงจาก Jerun. n.d. : 604) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของผู้นิเทศในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนอกระบบโรงเรียนที่ทำงานเป็นทีมและรายบุคคล โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่า เป็นการให้บริการด้านการนิเทศการศึกษาและจะเป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียนได้ดีที่สุด โดยศึกษาจากกลุ่มศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่และครู ในรัฐโคโลราโด ผลการวิจัยพบว่าการให้บริการและให้ความช่วยเหลือต้องมาก่อน การพบปะกับผู้นิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากทั้งนี้เพื่อจะได้ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและครูยังให้ความสำคัญอย่างมากในเรื่องที่จะให้ผู้นิเทศการศึกษาช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

เฟ้าท์ (นพรัตน์ ศรีภูณ. 2542 ; อ้างอิงจาก Foutz. 1983) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของจำนวนปีที่สอนและความต้องการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับตนเองของครูพบว่า ทั้งครูประถมและมัธยมที่มีประสบการณ์การสอน มีความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้า โดยมีความสัมพันธ์ตรงกับประสบการณ์จำนวนปีที่ทำการสอน ครูที่ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยและมีแรงจูงใจทำงานจะมีความต้องการพัฒนาตนเองและครูที่มีประสบการณ์การทำงานทางด้านการสอนระหว่าง 3 – 10 ปีและได้รับผลกระทบจากการทำงาน จะมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การนิเทศภายในมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมและความสามารถที่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของแต่ละบุคคล การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพราะเป็นการทำงานกันระหว่างเพื่อนครูในการร่วมคิด วิเคราะห์ร่วมกัน และมีการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรมอย่างจริงจังด้วยความจริงใจ และร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติเป็นระยะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันทำการสอนในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 6 คน ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 6 คน และระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 21 ห้องเรียน โดยมีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น 19 คน ครูคู่ชั้น 19 คน ครูนาฏศิลป์ 1 คน ครูพละ 1 คน และครูพิเศษ 1 คน รวมประชากรที่จัดการศึกษาเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 41 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน เป็นครูประจำชั้นระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 6 คน ครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 6 คน และครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งปัจจุบันทำการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.1 ศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เช่น งานวิจัยของ วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี (2540) อรรถรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2543) อรรวรรณ เหมือนสุดใจ (2545) และเอกสารเกี่ยวกับความหมายของ การนิเทศการศึกษา ความหมาย การนิเทศภายในโรงเรียน ความจำเป็น จุดมุ่งหมาย หลักการการนิเทศภายในโรงเรียน ความเป็นมา ความหมาย รูปแบบ กระบวนการการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ความหมายและความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย องค์ประกอบของคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปฐมวัย

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1.1 มาสร้างแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.3 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม ดังนี้

1. อาจารย์สกล	บารมีรังสิกุล	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 1
2. อาจารย์ยุทธ	โตอติเทพย์	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2
3. อาจารย์พรรัก	อินทามระ	นักวิชาการ การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. อาจารย์กาญจนา	คงสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนโยนออฟอาร์ต แผนกอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
5. อาจารย์รุ่งรวี	กนกวิบูลย์ศรี	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาล สามเสน (แผนกอนุบาล) สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.4 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยปรับปรุง แก้ไข ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในเรื่องการใช้ภาษาให้เหมาะสมและกระชับ ปรับรูปแบบการบรรยายโดยเรียงลำดับตามความสำคัญ

1.5 นำแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ผ่านการตรวจคุณภาพขั้นต้นไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัย และครูคุณิเทศ ร่วมกันศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัย และครูคุณิเทศ ร่วมกันดำเนินการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ร่วมประชุมก่อนการสังเกต โดยประชุมปรึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่สนใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ร่วมสังเกตการสอน

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอน และพฤติกรรมการสอน

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ร่วมประชุมหลังการสังเกต โดยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนและร่วมพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาของครู

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ร่วมพัฒนาคุณภาพ โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาพัฒนา นำข้อดีมาปฏิบัติและเผยแพร่ให้เพื่อนครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่วนข้อด้อยนำมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครูปฐมวัยที่มีคุณภาพ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และสัมภาษณ์ในข้อ 2.1 มาประมวล กำหนด เป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหา ของการสังเกตมา สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย มาสร้างข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ด้านละ 8 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย
 2. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ของเด็กปฐมวัย

4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

2.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณา ความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ

1. อาจารย์สกล	บารมีรังสิตกุล	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 1
2. อาจารย์ยุทธิ	โตอติเทพย์	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2
3. อาจารย์พรรัก	อินทามระ	นักวิชาการ การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. อาจารย์กาญจนา	คงสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนโยนออฟอาร์ต
แผนกอนุบาล สังกัดสำนักบริหาร
งานคณะกรรมการการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน
5. อาจารย์รุ่งรวี	กนกวิบูลย์ศรี	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาล
สามเสน (แผนกอนุบาล)
สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 2.3 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสม เพิ่มถ้อยคำ สำนวน เนื้อหา ตามคำแนะนำมาเรียบเรียงและจัดทำข้อคำถามใหม่เพื่อให้เหมาะสมและเข้าใจง่ายขึ้น

2.5 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของ แบบสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย การแสดงความเที่ยงตรงครั้งนี้ หาได้โดยการนำแบบสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญลงคะแนนเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้การแสดงผลฐานความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาคัดเลือกข้อที่มี IOC

มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงศ์. 2545 : 45) ได้จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่มีค่าสูง สามารถนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ข้อ
2. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน จำนวน 4 ข้อ
3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ข้อ

4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจำนวน 4 ข้อ

5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข จำนวน 4 ข้อ

2.6 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนในระดับปฐมวัย โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่า ความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock ; and other. 1996 : 256) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว โดยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบ One – Group Time – Series Design จากที่ บอร์กและเกล (Barnett ; & johnson.1996 : 31 ; citing Borg ; & Gall. 1989 : 692. *Education Research : An Introduction*. P.31) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน และกลาส วิลสัน ; และก๊อทแมน (Glass ; Willson ; & Gottman. 1975 : 1-2) กล่าวว่า Time - Series เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาและสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งพฤติกรรมเป็นรายบุคคล และพฤติกรรมกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลองและเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลองเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
T_0	$X, T_1, X, T_2, X, T_3, \dots X, T_8$

เมื่อ	T_0	แทน	การสังเกตก่อนการทดลอง
	X	แทน	การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
	$T_1, T_2, T_3, \dots T_8$	แทน	การสังเกตตลอดช่วงเวลาทำการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที รวม 24 วัน มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและแบบสังเกตพฤติกรรมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความเข้าใจการใช้เครื่องมือเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ดำเนินการทดลองสังเกตพฤติกรรมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยด้วยการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนแต่ละสัปดาห์ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน เป็นการเตรียมบุคลากร ด้วยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน ให้ความจริงใจซึ่งกันและกัน ด้วยการพบปะ พูดคุย ด้วยปิยวาจาในการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันคิดและวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อดีและข้อด้อยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อกำหนดเป้าหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

3.1.1 ประชุมกลุ่มย่อยของแต่ละระดับชั้นปฐมวัย เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ศึกษาหาความรู้ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

3.1.2 คู่มือวางแผนร่วมกันในการออกแบบจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของแต่ละระดับชั้น คู่มือเขียนแผนการจัดประสบการณ์ตามที่ได้วางแผนไว้

3.1.3 คู่มือส่งแผนการจัดประสบการณ์ให้ผู้นิเทศตรวจ

3.1.4 หลังจากตรวจแผนการจัดประสบการณ์แล้ว คูนีเทศนำแผนการจัดประสบการณ์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กในแต่ละระดับชั้น

3.2 การสังเกตการสอน โดยการที่คูนีเทศเข้าไปเยี่ยมชมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียนของคูนีเทศตามวันและเวลาที่ได้กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

3.2.1 คูนีเทศเข้าไปเยี่ยมชมภายในห้องเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยไม่ส่งเสียงรบกวนหรือไม่ได้แย่งใด ๆ ในขณะที่ผู้รับการนิเทศปฏิบัติการสอน

3.2.2 คูนีเทศประเมินพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสงบ

3.2.3 คูนีเทศบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนตามสภาพความเป็นจริง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ผลการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพฤติกรรมการสอนของครูตามความจริงมาดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์ผลการสังเกตจากการสอน แปลผลข้อมูลให้ชัดเจน

3.3.2 ร่วมพิจารณาพฤติกรรมที่จะต้องคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลงจากการวิเคราะห์ผลของการสังเกต

3.4 การประชุมหลังการสังเกต เป็นการร่วมประเมินผล สรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาดำเนินการดังนี้

3.4.1 จัดประชุมกลุ่มใหญ่ ครูผู้สอนทุกระดับชั้น

3.4.2 นำผลสรุปที่ได้ปรับปรุงแก้ไข เผยแพร่ให้ครูผู้สอนรับทราบ

3.4.3 ให้ครูผู้สอนทุกระดับชั้นนำเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4.4 ผู้นิเทศติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูทุกระดับชั้น

3.5 การพัฒนาคุณภาพ นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาพัฒนา ดังนี้

3.5.1 นำข้อดีที่ได้เผยแพร่ ให้ครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.5.2 นำข้อด้อยมาร่วมกันแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

หลังจากจบการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนผู้นิเทศ และคู่การนิเทศทุกระดับชั้น ร่วมประชุมสนทนา ปรีกษาหารือ เพื่อนำข้อดีที่ได้จากการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้บันทึกจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที
3. ทำการบันทึกในแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที รวม 24 วัน
4. การบันทึกในแบบการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ทำการบันทึกเป็นรายบุคคล
5. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละช่วง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
6. การให้คะแนนนำผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแต่ละช่วงมารวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทำวิจัยต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์เครื่องมือ
 - 1.1 หาค่าความเที่ยงตรงของการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยกับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การหาค่าความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ระดับคุณภาพในแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง โดยคำนวณจากสูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงศ์. 2545 : 45)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การหาความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน โดยการนำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูปฐมวัย โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน วิธีหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน RAI (Burry – Stock and other. 1996 : 256)

$$RAI = \frac{\sum^k \sum^n |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN (I - 1)}$$

เมื่อ	RAI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน
	R_{1kn}, R_{2kn}	แทน	ผลการประเมินของผู้ประเมินคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนข้อย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) โดยใช้การคำนวณ โปรแกรม SPSS for WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณ โปรแกรม SPSS for WINDOWS

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างสัปดาห์ โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples (ลิวน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 104) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การแจกแจงแบบที (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
df	แทน	ขั้นแห่งความอิสระ (Degrees of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean square)
$\bar{D}$	แทน	ความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างคะแนนแต่ละช่วง (ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง)
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแต่ละช่วง
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธ สมมติฐานกลาง
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปฐมวัย หลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการพัฒนาของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูปทุมวีย์ทั้งก่อนการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ระหว่างการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และหลังการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยรวมและรายด้าน

คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน		ระยะเวลา		
		ก่อนการทดลอง (สัปดาห์ที่ 1)	ระหว่างการทดลอง (สัปดาห์ที่ 4)	หลังการทดลอง (สัปดาห์ที่ 8)
ด้านที่ 1	$\bar{X}$	5.50	8.44	11.39
	S.D.	.86	.70	.70
ด้านที่ 2	$\bar{X}$	5.67	8.44	11.56
	S.D.	.77	.86	.62
ด้านที่ 3	$\bar{X}$	6.17	8.78	11.78
	S.D.	1.76	.88	.43
ด้านที่ 4	$\bar{X}$	5.56	8.28	11.61
	S.D.	1.38	.57	.61
ด้านที่ 5	$\bar{X}$	7.78	9.56	11.78
	S.D.	.73	.70	.43
โดยรวม	$\bar{X}$	30.67	43.50	58.11
	S.D.	3.63	1.95	1.41

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมของครูปฐมวัยก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศ และหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 30.67 , 43.50 และ 58.11 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังนี้

คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ด้านที่ 1 ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็ปฐมวัย ก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศ และหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 5.50, 8.44 และ 11.39 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านที่ 1 มีแนวโน้มสูงขึ้น

คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ด้านที่ 2 ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศ และหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 5.67 , 8.44 และ 11.56 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านที่ 2 มีแนวโน้มสูงขึ้น

คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ด้านที่ 3 ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ปฐมวัย ก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศ และหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 6.17 , 8.78 และ 11.78 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนด้านที่ 2 มีแนวโน้มสูงขึ้น

คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ด้านที่ 4 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ปฐมวัย ก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศและหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 5.56 , 8.28 และ 11.61 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนด้านที่ 4 มีแนวโน้มสูงขึ้น

คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ด้านที่ 5 ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อนการใช้การนิเทศ ระหว่างการใช้การนิเทศ และหลังการใช้การนิเทศ มีค่าเท่ากับ 7.78 , 9.56 และ 11.78 คะแนนตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลาการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านที่ 5 มีแนวโน้มสูงขึ้น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการพัฒนาของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้นำคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทั้งก่อนการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ระหว่างการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และหลังการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ผลการพัฒนาคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1	ระหว่างบุคคล	17	16			
	ภายในบุคคล	36	325.33			
	สิ่งทดลอง	2	312.11	156.06	401.389*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	13.22	0.3888		
	รวม	53	341.33			
2	ระหว่างบุคคล	17	14			
	ภายในบุคคล	36	327.33			
	สิ่งทดลอง	2	312.44	156.22	236.75*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	14.89	0.4379		
	รวม	53	341.33			
3	ระหว่างบุคคล	17	42.54			
	ภายในบุคคล	36	310			
	สิ่งทดลอง	2	283.82	141.91	184.299*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	26.18	0.77		
	รวม	53	352.54			
4	ระหว่างบุคคล	17	22.15			
	ภายในบุคคล	36	353.33			
	สิ่งทดลอง	2	331.15	165.58	253.80*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	22.18	0.6524		
	รวม	53	375.48			

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้าน	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
5	ระหว่างบุคคล	17	9.26			
	ภายในบุคคล	36	156			
	สิ่งทดลอง	2	144.59	72.30	215.435*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	11.41	0.3356		
	รวม	53	165.26			
โดยรวม	ระหว่างบุคคล	17	204.54			
	ภายในบุคคล	36	6906			
	สิ่งทดลอง	2	6788.26	3394.13	980.96*	.000
	ส่วนที่เหลือ	34	117.74	3.46		
	รวม	53	7110.54			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ในแต่ละช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านในแต่ละช่วงอย่างน้อย 1 ช่วงมีค่าแตกต่างกัน จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงดังนี้

เมื่อพบว่าคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วง ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงใดมีความแตกต่างกันจึงได้นำคะแนนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละช่วงมาทำการเปรียบเทียบโดยใช้ t – test for dependent samples ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	คู่เปรียบเทียบ	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	p
1	ระหว่าง - ก่อน	2.94	.94	13.32*	.000
	ระหว่าง - หลัง	2.94	.87	14.32*	.000
	หลัง - ก่อน	5.89	.83	30.02*	.000
2	ระหว่าง - ก่อน	2.78	1.06	11.12*	.000
	ระหว่าง - หลัง	3.11	.90	14.99*	.000
	หลัง - ก่อน	5.89	.83	30.02*	.000
3	ระหว่าง - ก่อน	2.61	1.20	9.27*	.000
	ระหว่าง - หลัง	3.00	.84	15.15*	.000
	หลัง - ก่อน	5.61	1.58	15.10*	.000
4	ระหว่าง - ก่อน	2.72	1.02	11.35*	.000
	ระหว่าง - หลัง	3.33	.91	15.58*	.000
	หลัง - ก่อน	6.06	1.43	17.92*	.000
5	ระหว่าง - ก่อน	1.78	.81	9.33*	.000
	ระหว่าง - หลัง	2.22	.88	10.74*	.000
	หลัง - ก่อน	4.00	.77	22.13*	.000
โดยรวม	ระหว่าง - ก่อน	12.83	2.83	19.22*	.000
	ระหว่าง - หลัง	14.61	2.00	30.93*	.000
	หลัง - ก่อน	27.44	2.96	39.40*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ทั้งก่อนการใช้ ระหว่างการใช้ และหลังการใช้ในแต่ละช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ โดยคะแนนเฉลี่ยมีค่าสูงขึ้นจากก่อนการใช้ระหว่างการใช้ และหลังการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้ร่วมพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับปฐมวัยของแต่ละแห่งซึ่งมีลำดับขั้นการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อ คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อน ระหว่างและหลังได้รับ การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาพรวม ก่อน ระหว่างและหลังได้รับ การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่แตกต่างกัน
2. ครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัด

บรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อนระหว่างและหลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน เป็นครูประจำชั้นระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 6 คน ครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 2 จำนวน 6 คน และครูประจำชั้นระดับปฐมวัยปีที่ 3 จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งปัจจุบันทำการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย
2. ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัย ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที รวม 24 วัน มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเข้าไปใช้ในโรงเรียนในสัปดาห์ที่ 1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และทำความเข้าใจกับครูปฐมวัยทั้ง 3 ระดับชั้น

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ซึ่งในแต่ละครั้งที่ดำเนินการนิเทศ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมจำนวน 2 ท่าน ทำการประเมินและให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยทุกระดับชั้น เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) โดยใช้การคำนวณ ในโปรแกรม SPSS for WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน การสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน วัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS for WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างสัปดาห์ โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples

สรุปผลการศึกษาวิจัย

คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 หลังได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงขึ้น อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแยกประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ในด้านด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มี

ความสุข พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนได้รับระหว่างและหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของแต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ผลของการศึกษาวิจัย พบว่า

1. คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 1 ถึงระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละช่วงของการทดลองสูงขึ้นตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ตั้งแต่ก่อน ระหว่างและหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1. ของการวิจัยสาเหตุที่คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงขึ้นเนื่องจากกระบวนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้ครูและเพื่อนครู มีการช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความจริงใจ ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ร่วมคิด ร่วมไตร่ตรอง ทบทวน โดยเพื่อนครูที่เป็นคุณิเทศซึ่งกันและกันร่วมกันปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างกันมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งจากการสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูช่วงก่อนการทดลอง พบว่าเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์แบบพี่น้อง การพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาที่พบ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน การพูดคุยกันเชิงวิชาการมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการพูดคุย ปรึกษาหารือกันและในบางครั้งความเปิดเผยต่อกันในเชิงวิชาการมีน้อย จึงไม่ทราบถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของตนอย่างแท้จริง แต่การดำเนินการทดลองในช่วงระหว่าง และหลังการได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น พบว่าการสังเกตการสอน ทำให้ครูมองเห็นตนเองมากขึ้นและชัดเจนขึ้น และช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เพื่อสัมฤทธิ์ผลและพัฒนาการของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลัก นอกจากนี้การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในแต่ละสัปดาห์ทำให้ครูมีโอกาสพบปะกันมากขึ้น และนำปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสอนมาร่วมสนทนา แก้ไข ซึ่งการสังเกตการสอนโดยการให้ข้อมูลย้อนกลับและการประชุมกลุ่มทำให้ครูได้มีโอกาสปรึกษาหารือกันถึงปัญหาที่พบ การสังเกตการสอนทำให้ครูได้พบตนเอง มองเห็นตนเองมากขึ้นทั้งในด้านดีและส่วนที่บกพร่อง ทั้งนี้เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2537 : 101) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่สามารถพัฒนาได้ถ้าเกิดจากการบีบบังคับจากผู้บังคับบัญชา แต่การ

พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะสามารถพัฒนาได้ดี เมื่อเกิดการทำงานฉันท์เพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศประชุมปรึกษาและหาทางแก้ไข ร่วมกัน โดยที่ครูทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยฝ่ายผู้นิเทศเป็นผู้รับฟังที่ดีและสามารถจะสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองช่วยเหลือครูให้ได้ค้นพบวิธีที่ดีและมีคุณภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนค้นพบศักยภาพของตนเอง เกิดความเชื่อมั่นและมีกำลังใจในการทำงานกับผู้นิเทศ ที่สำคัญผู้นิเทศขยันหมั่นติดตามเยี่ยมชม ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมสนทนาพูดคุยกับครูผู้สอนด้วยความเป็นกันเอง ดังที่ (กิตยวดี บุญเชื้อ ; และ วิภา ตันจุลพงษ์. 2544) กล่าวไว้ว่า ความเป็นกัลยาณมิตรเป็นกุญแจทอง ที่จะไขประตูแห่งความเป็นมิตร ความอ่อนน้อมถ่อมตนและยังเป็นคุณสมบัติที่คนไทยทุกคนต้องต้อนรับความจริงใจ และความนุ่มนวลเป็นเครื่องหล่อหลอมสัมพันธภาพให้เลื่อนไหลสอดคล้องกันไปสู่จุดหมายปลายทาง และในช่วงก่อน ระหว่างและหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน นับว่ามีคุณภาพสูงสุดเพราะครูผู้สอนเกิดการทำงานฉันท์เพื่อนร่วมงานกับผู้นิเทศ ในทุกกระบวนการ ทำให้เกิดการพัฒนา ทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ฮอย ; และ ฟอริไซท์ (Hoy ; & Forsyth. 1991 : 47) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนก็คือ การทำงานร่วมกันกับเพื่อนครู เพื่อพัฒนาและแก้ไข ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีใช่เพียงการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เป็นการมุ่งผลของการพัฒนาในระยะยาว ความพยายามใด ๆ ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู จึงต้องอาศัยการสนับสนุนทางด้านสังคมด้วย การนิเทศการสอน จึงควรดำเนินไปในลักษณะของกระบวนการร่วมมือกันช่วยเหลือกัน ในการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานการณ์จริงและสอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 44) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันให้ได้ผลดีนั้น บุคลากรทุกคนต้องร่วมมือกันรับผิดชอบร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทางผู้บริหารและครูต้องมีความรู้สึกสำนึกถึงงานที่มีส่วนรับผิดชอบร่วมกันมีความสนใจและมีความตั้งใจร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางาน ให้เจริญก้าวหน้า ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทีลาฮัน (เทียมจันทร์ ฐวสินธุ์. 2539 : 31 ; อ้างอิงจาก Tilahun. 1983 : 2168 A) ที่พบว่าการนิเทศภายใน ในลักษณะของการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมนิเทศการศึกษาจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าการนิเทศในลักษณะที่ใช้อำนาจ และการบังคับ

2. คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูปฐมวัยที่ได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ย ของการเปลี่ยนแปลงแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ก่อน ระหว่าง และหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่แตกต่างกัน พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการพัฒนา ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงของการทดลองสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศภายใน แบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากครูปฐมวัยที่ร่วมทำวิจัย ครั้งนี้มีประสบการณ์เดิมด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้ ร่วมปรึกษา ร่วมคิด ร่วมไตร่ตรอง และได้รับคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขจากเพื่อนครูคุณิเทศ ทำให้มี การพัฒนา สูงขึ้น ดังนี้

ช่วงก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กครู ปฐมวัย ยังมีข้อบกพร่องหลายข้อ เช่น การเขียนจุดมุ่งหมายไม่สอดคล้องเหมาะสมกับพัฒนาการและ สาระการเรียนรู้ ยากเกินไป กว้างเกินไป และไม่สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของ เด็ก การดำเนินกิจกรรมยังขาดกิจกรรมให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติยังกำหนดกิจกรรมแบบครู เป็นศูนย์กลาง การกำหนดกิจกรรมในขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ไม่สอดคล้องกันและกำหนดการ ประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

ช่วงระหว่างและหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูปฐมวัยมีการพัฒนาการ จัดทำ แผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น การเขียนจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การกำหนดกิจกรรม การ จัดประสบการณ์และการกำหนดการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ เขียนจุดมุ่งหมายได้ เหมาะสม ครอบคลุมทักษะด้านต่าง ๆ กำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายไม่ยาก ไม่ง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก การกำหนดกิจกรรมในขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป สอดคล้อง กันดี มีการจัดประสบการณ์ ที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Learning) แทนการ กำหนดกิจกรรมที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง การกำหนดการประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสาระ การเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ ให้กับ เด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและได้รับพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูต้องรู้จักการวางแผนและวิธีการเขียน แผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เหมาะสมและนำไป ปฏิบัติจริงได้อย่างมีคุณภาพ

ด้านที่ 2 ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ครูปฐมวัยมีพัฒนาการด้าน รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ในแต่ละช่วงของการทดลองสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศ ภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

ช่วงก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เนื่องจากครูปฐมวัยเกิดความกังวลใจและไม่ แน่ใจในการกระทำของตนเอง ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนไม่ประสบความสำเร็จ

เท่าที่ควร ครูมีความกังวลกับเวลาขณะปฏิบัติกิจกรรม กังวลกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเว้นวัตรกรรมต่าง ๆ ในการบูรณาการ ทำให้บรรยากาศขณะจัดกิจกรรมของครูเป็นเสมือนการปฏิบัติตามหน้าที่

ช่วงระหว่างและช่วงหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หลังจากการได้พบปะ สนทนา พูดคุยกันด้วยความจริงใจ มีความเป็นกัลยาณมิตร กับครูผู้นิเทศในเรื่องของรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้ครู คิดวางแผน มีการไตร่ตรอง และเลือกใช้รูปแบบของ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบูรณาการนวัตรกรรมต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ดี รูปแบบของกิจกรรมทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุขในการเรียนในเรื่องที่สนใจ

ดังนั้น การใช้รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมจะส่งผลให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ด้านที่ 3 ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีการพัฒนาด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงการทดลองสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากก่อนร่วมการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูปฐมวัยจะจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเป็นมุมประสบการณ์การเรียนรู้ หรือมุมเล่น เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์ และมุมศิลปะ โดยมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก และการจัดมุมประสบการณ์ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องของระบบการจัดมุมตามหลักการศึกษาปฐมวัย มีการจัดมุมหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ การจัดสื่อ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ การจัดพื้นที่ ส่งผลให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ จากมุมประสบการณ์เดิม ๆ ตลอดปีการศึกษา เมื่อครูปฐมวัยเข้าร่วมการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีการวางแผน ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ อุปกรณ์ ร่วมดำเนินการจัดทำ ทำให้มีการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในรูปแบบความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันด้วยความจริงใจ

ช่วงก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูปฐมวัยเริ่มเปลี่ยนแปลงการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ เช่น จัดป้ายนิเทศสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น แต่ภายในมุมประสบการณ์ หรือมุมเล่น ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงมีสภาพเดิมเหมือนช่วงก่อนร่วมการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ช่วงระหว่างและช่วงหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จากการร่วมคิด ร่วมแก้ไข ร่วมพัฒนา ข้อบกพร่องตลอดการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูปฐมวัยสามารถจัดบรรยากาศ

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น สามารถพัฒนาได้สูงขึ้นเรื่อยไปจนถึงช่วงหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีการร่วมวางแผน ร่วมจัดหาวัด อุปกรณ์ทุกอย่างที่จัดวางไว้ในห้องเรียนมีเหตุผลและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก มีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วม ในการปรับเปลี่ยนห้องเรียน จัดได้สวยงามดึงดูดความสนใจ ให้เด็กอยากเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับหลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่กล่าวคือ จัดที่ว่าง ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อทำงานอย่างเพียงพอ สามารถเข้าไปใช้ได้ง่าย และปลอดภัย จัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพียงพอหลากหลาย และดึงดูดใจ (Feinberg Meriam ; และหม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา. 2539 : 5)

ดังนั้น การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักการจัดสภาพแวดล้อม อันจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

ด้านที่ 4 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ในแต่ละช่วงการทดลองสูงกว่าก่อนการได้รับนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ไม่มีการพัฒนา เนื่องจากครูปฐมวัยเข้าใจความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำเมื่อจบภาคเรียน ครูจึงไม่ให้ความสนใจกับการประเมินพัฒนาการ แม้ว่าจะเป็นการจดบันทึก แต่ขาดการนำบันทึกนั้นๆไปวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นและแก้ไขเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ช่วงระหว่างและช่วงหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เมื่อผู้นิเทศค้นพบว่าครูมีความเข้าใจความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผิดไป จึงมีการร่วมทำความเข้าใจถึงความหมายและแนวทางที่ใช้ในการปฏิบัติที่ถูกต้องร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้ครูปฐมวัยมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ มีการประเมินเด็กเป็นรายบุคคลเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ โดยการสังเกตพฤติกรรม การจดบันทึก การสะสมผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และนำหลักฐานจากการบันทึก มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการเด็ก (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. 2546) การประเมินผลที่นิยมใช้กันมาก คือ การประเมินผลโดยการสังเกต ครูต้องเข้าใจโครงสร้างของการประเมินอย่างละเอียดว่าจะประเมินเมื่อไหร่และอย่างไร ต้องทำอย่างต่อเนื่อง มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอ ตามสภาพที่เป็นจริง สอดคล้องกับ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 10) ที่กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน และควรมีรูปแบบที่เอื้อและเปิดโอกาส

ให้ผู้เรียนได้เลือก และแสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีและประพฤติปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ครูผู้สอนได้อาศัยข้อมูลหลักฐานเหล่านี้สะท้อนภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน อันเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงวิธีการของผู้สอน และวิเคราะห์ วินิจฉัยผู้เรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้น การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ด้านที่ 5 ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ครูปฐมวัยมีบุคลิกภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข ในแต่ละช่วงการทดลองสูงกว่าก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงก่อนการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เนื่องจากครูปฐมวัยตื่นต้นกับการที่มีครูคู่นิเทศเข้าไปมีส่วนร่วมภายในห้องเรียน เกิดความกังวลใจและไม่แน่ใจในการกระทำของตนเอง ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การดูแลเด็กไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่นั่งด้านหลัง ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ช่วงระหว่าง และช่วงหลังการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีการร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไข โดยผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้แสดงความคิดเห็น ผู้นิเทศให้กำลังใจด้วยความจริงใจ แนะนำวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม ทำให้ครูผู้สอนคลายความกังวล สอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2545 : 33) ที่กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการสร้างเสริมสมรรถภาพของผู้บริหารและครู เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ ซึ่งเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียน และครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญมีการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองให้นุ่มนวลมากขึ้น เช่น การพูดด้วยน้ำเสียงสุภาพ ไม่ตะโกน หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเองกับเด็กและส่วนใหญ่แต่งการสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น บุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็ก ๆ จะเกิดความวางใจ เมื่อครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นใจในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่เด็กสามารถซึมซับและนำไปเป็นแบบอย่างในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

จะเห็นได้ว่า การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เน้นที่การทำงานร่วมกันด้วยความ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ให้ความจริงใจ และถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การนิเทศที่ทุกฝ่ายยอมรับ นับถือในความเด่น ความด้อย และจุดที่ต้องพัฒนาของกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยจะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน (สุมณ อมรวิวัฒน์. 2546 : 7) นอกจากนี้ที่สำคัญ คือ บรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการทำงาน ร่วมกันที่มีความสุข สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2545 : 22) ที่กล่าวว่า การศึกษา

ที่ถูกต้องจะพัฒนาความสุข การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน นับว่าเป็นกัลยาณมิตรนิเทศ ที่เน้นการเสริมแรงสร้างความเป็นมิตร อันเนื่องมาจากความจริงใจ ด้วยวิธีการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ มากกว่าการตรวจสอบตำหนิติเตียน ครูผู้สอนมีโอกาสดูแลความสามารถของตนเอง มีโอกาสวิเคราะห์การสอน ของตนเอง ค้นพบตัวเอง มีความอบอุ่นใจ ที่พบว่าตนเองมิได้โดดเดี่ยว แต่มีเพื่อนคอยแนะนำช่วยเหลือ ทั้งนี้รวมถึง เป็นการพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการทำงาน ทั้งระบบ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 5) ดังนั้นข้อบกพร่องต่าง ๆ ครูและผู้บริหารจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพที่ดี และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาต้องมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติ ดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิดและวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม (สำนักงาน , คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 9)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการนิเทศที่ใจ ด้วยความจริงใจ และสมองของมนุษย์ โดยมีความรู้และจิตใจที่เป็นกัลยาณมิตรเป็นพื้นฐาน เป็นการหยั่งรากลึกทางปัญญาและกรุณา ให้เกิดความงอกงามในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่ออนาคตที่ดีของเด็กปฐมวัยไทย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ในช่วงระยะแรกของการเข้าร่วมการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูยังไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ไม่มีการระดมความคิดเพื่อวางแผนปฏิบัติการร่วมกันเท่าที่ควร สภาพการส่วนใหญ่จะเป็นการรับความรู้จากผู้นิเทศ และนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติโดยยังขาดการทำความเข้าใจ ขาดการอธิบาย ขาดการแสดงความคิดเห็น และขาดความเชื่อมั่นในตนเองอยู่มาก

2. บรรยากาศในการทำงานและการนิเทศเป็นสิ่งสำคัญมาก เมื่อครูเข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยชัดเจน เกิดความไว้วางใจในบรรยากาศการทำงานที่เป็นกัลยาณมิตร มีความไว้วางใจระหว่างเพื่อนครูที่เป็นคู่กันซึ่งกันและกัน ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ ทั้งกับตนเอง เพื่อนครูที่เป็นคู่กันก็ได้

3. การร่วมมือปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญมาก การร่วมกันปฏิบัติฉันท์เพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ โดยไม่แบ่งแยกระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญในการทำลายกระจกที่กั้น

ความเข้าใจให้ทลายลง เมื่อเพื่อนครูคุณิเทศหันมาร่วมมือกัน คิดไตร่ตรอง พัฒนาและปรับปรุง การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปอย่างเป็นระบบมากขึ้น

4. ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง คือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ต้องเป็นผู้ที่จิตใจเปิดกว้าง ร่วมมือกันในทุกเรื่อง ยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นผู้ให้ขวัญและกำลังใจกับครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ต้องดำเนินการอย่างทุ่มเทและต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยั่งยืน
2. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันภายใต้วัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุข ส่งผลถึงเด็กได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต่าง ๆ ที่สนใจควรนำกระบวนการนี้เข้าไปใช้และใช้อย่างต่อเนื่องเป็นอย่างดี
3. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกกิจกรรม
4. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้บริหารสามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษา แต่ควรมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการทำงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อสังเกตพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ของเด็กหลังจากการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับครู
2. ควรทำวิจัยกับครูในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
3. การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ควรมีการเปลี่ยนคุณิเทศในการสังเกตการสอน
4. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนที่มีวิธีการนิเทศที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการนิเทศแบบคลินิก เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ศิริบรรณ. (2539). การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- กิตติ ปาประโคน. (2538). การปฏิบัติงานตามกระบวนการการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิติมา ปริติดิolk. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์
การพิมพ์.
- กิตยวดี บุญเชื้อ ; และวิภา ตันกุลพงษ์. (2544). รายงานการวิจัย โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ลูกเอ๋ย...ลูกศิษย์ คู่มือครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- _____. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543, กรกฎาคม). แผนการสอนระดับปฐมวัย ในวารสารการศึกษาปฐมวัย
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์ .
- กุศล สุนทรธาดา ; และจิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2544). รูปแบบและระบบการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กที่มีคุณภาพในประเทศไทย : กรณีพินิจศึกษานครปฐม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฑารัตน์ ทิมนาค. (2544). การพัฒนาสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยใช้กระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนา
วิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2528). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูพระนคร.
- ชาวี มณีศรี. (2538). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งวัฒนา.
- ชินวงศ์ ศรีงาม. (2536, กันยายน). “การประเมินการสอนของครู” , วารสารการศึกษาเอกชน.
5 (48) : 23 - 26.

- ชุดิภาณูจน์ เบญจพรวัฒนา. (2547). ผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร
ที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2536). การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เทียมจันทร์ ฐาสินธุ์. (2539). ปัญหาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรฤดี ประทุมพรรัตน์ ; และคณะ. (2530). การบริหารและนิเทศการศึกษา. สงขลา : เทพการพิมพ์.
ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
นพรัตน์ ศรีรุ่ง. (2542). การศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนเกี่ยวกับ
การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นัยนา ขนนอนวช. (2540). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน
ครูอนุบาลและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การ
ศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พงษ์ชนะวัน. (2536). การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545). เอกสารการประกอบการบรรยายวิชา การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประนอม ทองสะอาด. (2545). ผลของการใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อ
การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2541). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.). (2545). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). *การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย*. เอกสารการบรรยาย ชุด
ที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2541). *ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมธี มณีโชติ. (2538). *การศึกษาความต้องการรับการนิเทศงานวิชาการของครูผู้สอนในโรงเรียน
ประถมศึกษา* สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2540). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2541). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- _____. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- รัตนา ศรีเทพ. (2544). “ครู : สถาปนิกและวิศวกรสังคม” ใน *เส้นทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานข้าราชการครู.
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2540). *เทคนิคและทักษะการนิเทศการสอน*. จังหวัดนครปฐม : โครงการส่งเสริม
การผลิตตำราและเอกสารการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2541). *เอกสารประกอบวิชา 462412 การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
และวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2530). *หลักการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศศึกษาหลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- _____. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- _____. (2533). *รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาในประเทศ*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เจริญผล.
- สร้อยธร ฉันทวรภาพ. (2544). *แนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย*. ปรินิพนธ์
กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมเดช สีแสง. (2539). *คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือการปฏิบัติราชการ และเตรียมสอบ ผู้บริหารโรงเรียน ทุกตำแหน่ง*. นครสวรรค์ : ริมปิงการพิมพ์.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2537). *การนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย*. หน้าที่ 1 – 8.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย.
- _____. (2538). *แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : อีเลคทรอนิกส์.
- สุดาวรรณ พานิชสุขไพศาล. (2539). *ความพอใจของครูต่องิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ในเครือข่ายบ่อล เดอ ชาร์ต.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2545). *ปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรรแล้ว*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2546). *กัลยาณมิตรนิเทศ*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา.
- สุเมธ ปานะถึก. (2533, มิถุนายน). “การนำระบบการนิเทศภายในสู่โรงเรียน,” *สารพัฒนานักศึกษ*. 33 (5) : 99.
- สุเวทิน ไกรนรา. (2542). *การใช้กระบวนการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเสริมสร้างการประสานสัมพันธ์ระหว่างครูปฐมวัยและครูประถมศึกษาปีที่ 1*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตร และการสอน). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. (2539). “แนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศึกษา,” หน้าที่ 2 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร หน่วยศึกษานิเทศน์.(2540). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนฝ่าย พัฒนางานบริหารในสถานศึกษาลำดับที่ 3 / 2540*. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา* ศึกษาย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ ฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542* .กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2540). *จรรยาบรรณครูและเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์.

- อมรชัย ตันติเมธ. (2537). *การจัดทำและบริหารแผนโครงการในสถานศึกษาปฐมวัย*.
หน่วยที่ 7 : ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์. (2534). *การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย
จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- อรรรรณ เหมือนสุดใจ. (2545). *การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพ
การวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี กำพลรัตน์. (2534). *การนิเทศการศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงานของ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำรุง จันทวานิช. (2544). “แต่เพื่อนครูผู้ร่วมอุดมการณ์” ใน *สู่เส้นทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- เอกชัย กิสุขพันธ์. (2527). *หลักบริหารการศึกษาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อนงคศิลป์.
- อเนก ส่งแสง. (2540). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- Acheson, K.A. ; & Gall, M.D. (1985). *Techniques in the Clinical Supervision of
Teachers.Preservice and Inservice Applications*. 4th ed. New York : Longman.
- Adams, Haromas P. ; & Dickey Frank G. (1966). *Basic Principle of Supervision*.
New York : American Book.
- Barnett ; & Johnson. (1996 : 31) ; citing Borg ; & Gall. (1989 : 692). *Education Research :
An Introduction*.
- Burry – Stock. J ; and other. (1996, April). “*Rater Agreement Indexes for Performance
Assessment*” *Educational and Psychological Measurement*. 56 (2) : 256.
- Feinberg,M. ;และหม่อมดุษฎี บริพัฒน์ ณ อยุธยา. (2539). *เอกสารการประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติ
การ High / Scope*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนมีนประชาวิทยา 18 – 20 กรกฎาคม 2539.
- Garmston, R. (1987, February). “*How Administrator Support Peer Coaching.*” *Educational
Leadership*. 44(5).

- Harris, B.M. (1983). *Supervisory Behavior in Education*. Englewood Cliffs, New Jersey; Prentice Hall.
- Hoy, W.K. ; & Forsyth, P.B. (1991). *Effective Supervision : Theory into Practice*. U.S.A. : McGraw – Hill.
- Hymes. (1969). *Early Childhood Education : An introduction to the program*.
- Jones. (1970). *Introduction : Curriculum Planning in early childhood education ,Curriculum is what happen*.
- Joyce , B. ; & B., Shower. (1987, October). *The Coaching of Teaching*. Educational Leadership.
- Mills,R.J. (1980). "A Guide for Teaching Systematic Observation to Student Teacher"
Journal of Teacher Education.31
- Sullivan, S. ; & Glanz, J. (2000). *Supervision That Improves Teaching*. California : Gawin .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบ
สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปทุมวัน

1. อาจารย์สกล	บารมีรังสิกุล	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา
นครปฐม เขต 1
2. อาจารย์ยุทธิ์	โตอดิเทพย์	ศึกษานิเทศก์ เขตพื้นที่การศึกษา
นครปฐม เขต 2
3. อาจารย์พรัก	อินทามระ	นักวิชาการ การศึกษาปทุมวัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. อาจารย์กาญจนา	คงสวัสดิ์	ผู้อำนวยการ
โรงเรียนโยนออฟอาร์ต
แผนกอนุบาล สังกัดสำนักบริหาร
งานคณะกรรมการการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน
5. อาจารย์รุ่งรวี	กนกวิบูลย์ศรี	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาล
สามเสน (แผนกอนุบาล)
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก ค

- คู่มือในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรม
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย
- เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินคุณภาพ
- แบบสังเกตพฤติกรรม
- แบบบันทึกครูคู่สังเกตในการนิเทศภายใน
แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย	4 รายการ
2. ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4 รายการ
3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4 รายการ
4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4 รายการ
5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข	4 รายการ

กล่าวคือ

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย ได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ดังนี้

1.1 เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงกับสาระการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับ ความสนใจของเด็ก ครอบคลุมทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา ทักษะทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

1.2 เนื้อเรื่องตรงตามความสนใจของเด็ก หมายถึง ความสามารถในการระดม ความคิดในเรื่องที่เด็กสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้ นำมาวางแผนดำเนินขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อหาไม่น้อยหรือมากเกินไป

1.3 กำหนดการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป อย่างเหมาะสม หมายถึง ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรียงตามลำดับขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุปอย่างเหมาะสม โดยไม่สับสน

1.4 กำหนดสื่อ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการเลือกสื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัยเวลาจำนวนและการใช้สื่อที่ถูกต้องตามขั้นตอน คำนวณการลงทุน ลงแรงในการประดิษฐ์สื่อ

2. ด้านรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.1 กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะหรือจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก

2.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดด้วยตนเองอย่างอิสระในการคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการคิดแก้ปัญหาด้วย

2.3 กิจกรรมเรียนรู้จากง่ายไปหายาก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของเด็กแต่ละวัยและเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดย เริ่มจากสิ่งที่ยาก ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ยาก หรือจากรูปธรรมก่อนไปนามธรรมได้อย่างเหมาะสม

2.4 บูรณาการ นวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม กลมกลืน หมายถึง ความสามารถในการนำส่วนที่ดีของนวัตกรรมต่าง ๆ มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม กลมกลืนตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ทั้งของจริง ของจำลองและสื่อประจักษ์ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เต็มไปด้วยบรรยากาศของความรักความเข้าใจ ความเอื้ออาทรต่อเด็กด้วยสัมผัสที่อบอุ่นและคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด โดยกระตุ้นให้เกิดความรักในสิ่งที่เรียนด้วยกิจกรรมที่สนุกสนาน พร้อมมีมุมเสรีที่หลากหลาย อาทิ มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก ฯลฯ ดังนี้

3.1 บรรยากาศของความรักความอบอุ่น โดยการกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนและเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางด้วยความรักและความเข้าใจเด็ก

3.2 การจัดสภาพห้องเรียนตามสาระการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็ก หมายถึงการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ทั้งของจริง ของจำลองและสื่อประจักษ์ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เดิมของเด็ก เพื่อให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้อย่างมีความหมาย

3.3 มีการจัดมุมเสรีที่หลากหลาย อาทิ มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมธรรมชาติ / มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา ฯลฯ

3.3.1 มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ตามจินตนาการของตน เช่น เป็นพ่อแม่ในมุมบ้าน เป็นหมอในมุมหมอ เป็นพ่อค้าแม่ค้าในมุมร้านค้า ฯลฯ

3.3.2 มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ต้นที่มีขนาดและรูปทรงต่างๆ กันเด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกัน เป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

3.3.3 มุมหนังสือ เป็นมุมสำหรับให้เด็กได้ดูรูปภาพ อ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทาน และมีหนังสือที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเป็นมุมที่ต้องการความสงบ มีที่นั่งสบาย ๆ จูงใจให้เด็กอยากเข้าไปศึกษาเพิ่มเติม

3.3.4 มุมธรรมชาติ / มุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมเล่นที่จัดรวบรวมสิ่งของต่าง ๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติมาให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก

3.3.5 มุมเกมการศึกษา เป็นมุมที่ประกอบด้วยเกมต่าง ๆ เช่น เกมภาพที่สัมพันธ์กัน เกมภาพตัดต่อ เกมภาพซ้อน เกมภาพต่อเนื่อง เป็นต้น จัดให้ได้จำนวนที่เหมาะสม ให้เด็กได้เล่นตามความสนใจและความสามารถของเด็ก โดยมีครูแนะนำวิธีการเล่น

3.4 บรรยากาศภายในห้องเรียนดึงดูดความสนใจเด็ก หมายถึง การจัดสภาพห้องเรียนให้สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสพักผ่อน มีสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย มีของเล่นหลายชนิดเหมาะสมกับวัย

4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

4.1 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละบุคคล

4.2 จัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ หมายถึง การใช้การสังเกต การตอบคำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก การแสดงความสนใจตั้งใจขณะครูทำกิจกรรม

4.3 เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล หมายถึงการเก็บสะสมผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นรายบุคคล

4.4 การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การใช้เครื่องมือและการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน หมายถึง การเตรียมแบบบันทึกพฤติกรรมเด็กและมีการจดบันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีพัฒนาการ

5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง การแสดงออกของครูปฐมวัยที่มีลักษณะตามระเบียบจรรยาบรรณครูและพฤติกรรม ดังนี้

- 5.1 มีอารมณ์มั่นคง ใจเย็น ไม่ฉุนเฉียว ยิ้มแย้มแจ่มใส
- 5.2 พูดจาสุภาพ ไพเราะ ชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน น้ำเสียงไม่เบาหรือดังเกินไป ไม่กระโชกโฮกฮาก ทอดทางเสียง พูดชัดถ้อยชัดคำ มีเสียงควบกล้ำและมีจังหวะในการพูด
- 5.3 แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ
- 5.4 ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนเท่าเทียมกัน

**เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินคุณภาพ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย**

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย

1. เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงกับสาระการเรียนรู้	
รายการ : การเขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงกับสาระการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ
- ครูมีความสามารถในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญได้เหมาะสมกับวัย มีความสอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวัน สนวกคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน	3
- ครูมีความสามารถในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญได้เหมาะสมกับวัย มีความสอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวัน	2
- ครูมีความสามารถในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญได้เหมาะสมกับวัย	1
2. เนื้อหา สาระการเรียนรู้ตรงตามความสนใจของเด็ก	
รายการ : มีเนื้อหา สาระการเรียนรู้ตรงตามความสนใจของเด็ก	ระดับคุณภาพ
- ครูมีความสามารถในการกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เด็กสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้ นำมาใช้วางแผนในการดำเนินขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อหาไม่น้อยหรือมากเกินไป	3
- ครูมีความสามารถในการกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เด็กสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้ นำมาใช้วางแผนในการดำเนินขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้	2
- ครูมีความสามารถในการกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เด็กสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้ แต่ไม่สามารถนำมาใช้วางแผนในการดำเนินขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม	1

ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

3. การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป อย่างเหมาะสม ชัดเจน	
รายการ : มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมี ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป อย่างเหมาะสม ชัดเจน	ระดับคุณภาพ
- ครูมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามโดยปฏิบัติตามลำดับ ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุปได้อย่างเหมาะสม โดยไม่สับสน	3
- ครูดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยปฏิบัติตามลำดับ ลำดับขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป ที่กำหนดได้เป็นบางครั้ง	2
- ครูดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่สามารถปฏิบัติ ตามลำดับขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป ตามที่กำหนดได้อย่างต่อเนื่อง	1
4. กำหนดสื่อ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	
รายการ : มีการกำหนดสื่อ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และการพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัย	ระดับคุณภาพ
- ครูมีความสามารถในการจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์ทั้งของจริง ของจำลอง และสื่อที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก	3
- ครูมีความสามารถในการใช้สื่อ อุปกรณ์ได้และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และ พัฒนาการของเด็ก แต่สื่อ อุปกรณ์ไม่มีความหลากหลาย	2
- ครูมีความสามารถในการสื่อ อุปกรณ์ตรงสาระการเรียนรู้ แต่ไม่เหมาะสมกับ พัฒนาการของเด็ก	1

2. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. กิจกรรมเน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	
รายการ : มีการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	ระดับคุณภาพ
- ครูเป็นผู้มีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	3
- ครูเป็นผู้มีบทบาทช่วยเหลือ แนะนำ จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นบางครั้ง	2
- ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ไม่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามความสนใจ	1

ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

2. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ	
รายการ : มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ	ระดับคุณภาพ
- ครูเป็นผู้มีบทบาทจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดด้วยตนเองอย่างอิสระในการคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการคิดแก้ปัญหาด้วย	3
- ครูเป็นผู้มีบทบาทจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดด้วยตนเองอย่างอิสระในการคิดสร้างสรรค์	2
- ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดจากสิ่งที่กำหนด	1
3. กิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก	
รายการ : มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก	ระดับคุณภาพ
- ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของเด็กแต่ละวัยและเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้ โดยเริ่มจากสิ่งที่ย่างไกล้ตัวไปหาสิ่งที่หายาก หรือจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้อย่างเหมาะสม	3
- ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของเด็กแต่ละวัยและเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้	2
- ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้	1
4. บูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน	
รายการ : มีการบูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการเลือกใช้เทคนิคการสอนและบูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้กลมกลืนอย่างเหมาะสม สม่่าเสมอ	3
- ครูมีการเลือกใช้เทคนิคการสอนและบูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เป็นบางครั้ง	2
- ครูมีการเลือกใช้เทคนิคการสอนและบูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์	1

3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1. มีพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน	
รายการ : มีการจัดพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน	ระดับคุณภาพ
- ครูสามารถจัดพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอนชัดเจน โดยมีพื้นที่แสดงผลงานของเด็ก มีพื้นที่เก็บเครื่องใช้ของเด็กและผู้สอน มีป้ายนิเทศตามสาระที่ควรเรียนรู้หรือสิ่งที่เด็กสนใจ	3
- ครูจัดพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน แต่ไม่เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน	2
- ครูไม่สามารถจัดพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน ได้ชัดเจน	1
2. มีพื้นที่ปฏิบัติการและการเคลื่อนไหว	
รายการ : มีการจัดพื้นที่สำหรับปฏิบัติการและการเคลื่อนไหว	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการจัดแบ่งพื้นที่ในห้องเรียนอย่างชัดเจน คือมีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและรายบุคคล	3
- ครูมีการจัดแบ่งพื้นที่ในห้องเรียน สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มย่อยและรายบุคคล มากกว่าการจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่	2
- ครูไม่มีการกำหนดและจัดพื้นที่ในห้องเรียนสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน	1
3. การจัดบรรยากาศ สภาพห้องเรียนตรงตามสาระการเรียนรู้	
รายการ : มีการจัดบรรยากาศ สภาพห้องเรียนตรงตามสาระการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ
- ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และตรงตามสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม	3
- ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และตรงตามสาระการเรียนรู้ได้เป็นบางครั้ง	2
- ครูไม่สามารถจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้สอดคล้องตรงตามสาระการเรียนรู้	1
4. มีการจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม และจัดได้เหมาะสมตามหลักการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของสถานศึกษาปฐมวัย	
รายการ : มีการจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม และจัดได้เหมาะสมตามหลักการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของสถานศึกษาปฐมวัย	ระดับคุณภาพ
- ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ อย่างน้อย 5 มุม และสอดคล้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสาระการเรียนรู้ของเด็ก	3
- ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ อย่างน้อย 3 – 4 มุม และสอดคล้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสาระการเรียนรู้ของเด็ก	2
- ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ น้อยกว่า 2 มุม และสอดคล้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสาระการเรียนรู้ของเด็ก	1

4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1. การประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน	
รายการ : มีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	3
- ครูมีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเป็นบางครั้ง	2
- ครูมีการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ไม่ครบทุกด้าน	1
2. การประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	
รายการ : มีการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการประเมินเด็กเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	3
- ครูมีการประเมินเด็กเป็นรายบุคคล แต่ไม่มีความต่อเนื่อง	2
- ครูมีการประเมินเด็กเป็นรายกลุ่ม มากกว่าการประเมินเป็นรายบุคคล	1
3. การประเมินมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	
รายการ : มีการประเมินมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการประเมินลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและประเมินตามสภาพจริง เป็นปัจจุบัน	3
- ครูมีการประเมินลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและประเมินตามสภาพจริง เป็นบางครั้ง	2
- ครูมีการประเมินแต่ไม่เป็นปัจจุบัน	1
4. การประเมินเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน	
รายการ : มีการประเมินเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน	ระดับคุณภาพ
- ครูมีการวางแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการเลือกใช้เครื่องมือและการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและสามารถตรวจสอบได้	3
- ครูมีการวางแผนการประเมิน มีการใช้เครื่องมือและการจดบันทึกเป็นบางครั้ง	2
- ครูมีการประเมินจากการสังเกต แต่ไม่มีการจดบันทึกเป็นปัจจุบัน	1

5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

1. พุดจาสุภาพ ไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน	
รายการ : พุดจาสุภาพ ไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน	ระดับคุณภาพ
- ครูสามารถพุดจาสุภาพ ไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน	3
- ครูพุดจาสุภาพ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กบางกลุ่ม	2
- ครูพุดจาสุภาพ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง	1
2. มีความรู้ ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	
รายการ : ครูมีความรู้ ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคุณภาพ
- ครูมีความรู้ ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	3
- ครูมีความรู้ ความสามารถแต่ขาดความเชื่อมั่นในบางครั้ง	2
- ครูมีความสามารถ แต่ขาดความมั่นใจในเนื้อหาการสอน	1
3. แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	
รายการ : ครูมีความสามารถแต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	ระดับคุณภาพ
- ครูสามารถแต่งกาย สุภาพ สะอาด เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	3
- ครูสามารถแต่งกาย สุภาพ เรียบร้อยเป็นบางครั้ง	2
- ครูแต่งกายเรียบร้อย แต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์	1
4. ดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึง	
รายการ : ครูดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึง	ระดับคุณภาพ
- ครูสามารถดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันอย่างสม่ำเสมอ	3
- ครูดูแลเอาใจใส่เด็กเป็นบางกลุ่ม	2
- ครูดูแลเอาใจใส่เด็กเป็นบางคน	1

ข้อปฏิบัติในการบันทึก แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

ข้อปฏิบัติในการบันทึก

1. บันทึกรายละเอียดของผู้ถูกสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย (ครูผู้ที่เป็นคู่สังเกตของผู้รับการนิเทศ) ทำการสังเกตและประเมินใน
แบบ

สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย

3. การสังเกตให้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย (ครูผู้ที่เป็นคู่สังเกตของผู้รับการนิเทศ) ทำการสังเกตพร้อม
กัน

ในช่วงเวลาเดียวกัน สังเกตครูคนเดียวกัน โดยขึ้นสังเกตและประเมินผลจะใช้เวลา 45 นาที ต่อครู 1
ท่าน ดังตารางแสดง สัปดาห์ วัน เวลาและกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก

4. การประเมินระดับคุณภาพพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย ทำ
เครื่องหมาย ✓ ที่ระดับความสามารถ

3	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย

แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูปฐมวัย สำหรับผู้วิจัย

ระดับชั้นปฐมวัยปีที่...../..... ครูคนที่.....วันที่สังเกต.....เวลา.....น.

1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ			บันทึกการสังเกต
		3	2	1	
1.	เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงกับสาระการเรียนรู้				
2.	เนื้อหา สาระการเรียนรู้ ตรงตามความสนใจของเด็ก				
3.	การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม ชัดเจน				
4.	กำหนดสื่อ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย				

2. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ			บันทึกการสังเกต
		3	2	1	
1.	กิจกรรมเน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง				
2.	กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ				
3.	กิจกรรมเรียนรู้จากง่ายไปหายาก				
4.	บูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน				

3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ			บันทึกการสังเกต
		3	2	1	
1.	มีพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน				
2.	มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว				
3.	การจัดบรรยากาศ สภาพห้องเรียนตรงตามสาระการเรียนรู้				
4.	มีการจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม และจัดได้เหมาะสมตามหลักการจัดสภาพแวดล้อม ภายในห้องเรียนของสถานศึกษาระดับปฐมวัย				

4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ			บันทึกการสังเกต
		3	2	1	
1.	มีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน				
2.	มีการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ				
3.	การประเมินมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน				
4.	มีการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือ และจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน				

5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ			บันทึกการสังเกต
		3	2	1	
1.	พูดจาสุภาพ ไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์ กับเด็กทุกคน				
2.	มีความรู้ ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง				
3.	แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ				
4.	ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง				

แบบบันทึกครูคู่นิเทศในการนิเทศภายในแบบเพื่อช่วยเพื่อน

โรงเรียน.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ชื่อผู้สอน.....ระดับชั้นปฐมวัยปีที่...../.....

ชื่อผู้สังเกต.....

วันที่.....เวลา.....น.

กิจกรรมที่ทำการสังเกต.....

จุดเด่น / ข้อที่ตีพบจากการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

...../...../.....

บันทึกการสะท้อนตนเองของผู้รับการนิเทศ (ผู้สอน)

ก่อนรับการนิเทศ.....

.....

.....

หลังรับการนิเทศ.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ง
ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
คุณภาพกับจุดประสงค์ IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคุณภาพกับจุดประสงค์ IOC

ข้อที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่...					ΣR	IOC
		1	2	3	4	5		
	1. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย							
1.	เขียนจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับพัฒนาการและตรงกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1
2.	เนื้อหา สาระการเรียนรู้ ตรงกับความสนใจของเด็ก	1	1	1	1	1	5	1
3.	การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป อย่างเหมาะสม ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1
4.	กำหนดสื่อ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1
	2. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน							
1.	กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	5	1
2.	กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ	1	1	1	1	1	5	1
3.	กิจกรรมเรียนรู้จากง่ายไปหายาก	1	1	1	1	1	5	1
4.	บูรณาการนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่าง เหมาะสมกลมกลืน	1	1	1	1	1	5	1
	3. ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย							
1.	มีพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน	1	1	1	1	1	5	1
2.	มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว	1	1	1	1	1	5	1
3.	การจัดบรรยากาศ สภาพห้องเรียนตามสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1
4.	มีการจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3 – 5 มุม และจัดได้ เหมาะสมตามหลักการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของ สถานศึกษาระดับปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1
	4. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย							
1.	มีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน	1	1	1	1	1	5	1
2.	มีการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	5	1
3.	การประเมินมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	1	1	0	1	1	4	0.8
4.	มีการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือ และจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน	1	1	1	1	1	5	1

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคุณภาพกับจุดประสงค์ IOC

ข้อที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่...					ΣR	IOC
		1	2	3	4	5		
	5. ด้านบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข							
1.	พุดจาสุภาพ ไพเราะ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง ใช้วาจาสร้างสรรค์กับเด็กทุกคน	1	1	1	1	1	5	1
2.	มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง	1	1	0	1	1	4	0.8
3.	แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ	1	1	1	1	1	5	1
4.	ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง	1	1	1	1	1	5	1
	รวมคะแนน	20	20	18	20	20	98	

$$IOC = \frac{\Sigma R}{KN} \quad (\text{บุญเขต ภิญโญนนตพงศ์.2545 : 45})$$

$$IOC = \frac{98}{20 \times 5}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = 0.98

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศรีสุดา แสงพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	7 กันยายน 2510
สถานที่เกิด	อำเภอบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	303/97 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครูผู้สอนโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ 179 / 11 หมู่ 5 ถนนเทศบาล 11 ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเพชรรัชต์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ.2529	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
พ.ศ.2533	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
พ.ศ.2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ